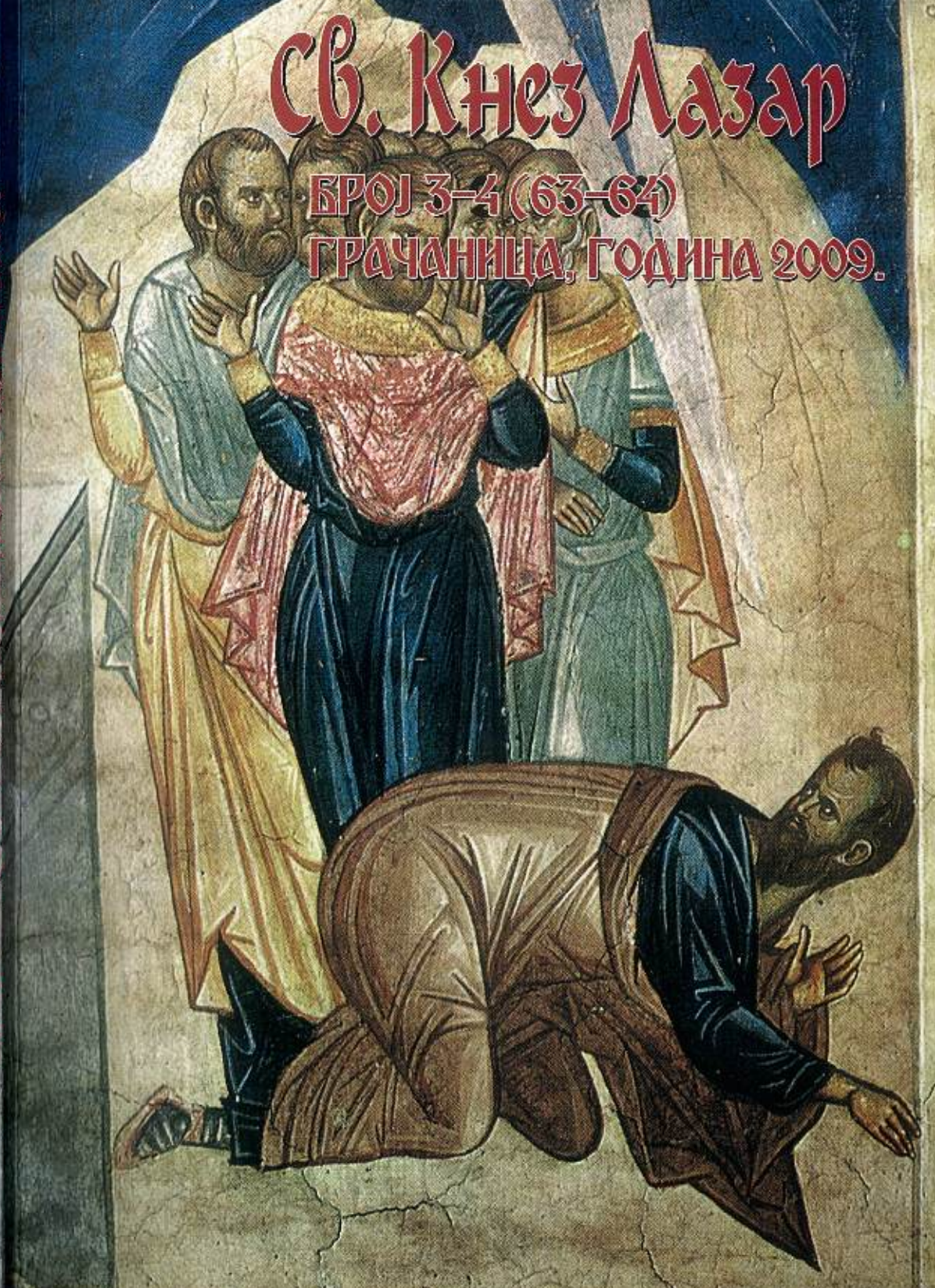

лична библиотека
дрх. Наум

СВЕТИ- КНЕЗ ЛАЗАР

БРОЈ 3—4 (63—64)

ПРИЗРЕН/ТРАЧАНИЦА, 2008.

ГОДИНА ШЕСНАЕСТА

Са благословом Његовог Преосвештенства
Епископа рашко-призренског и косовско-метохијског
Господина др АРТЕМИЈА

Издаје Епархија рашко-призренска
и косовско-метохијска

Главни и одговорни уредник:
Војислав Јовичић

Уређивачки одбор:
епископ Атанасије (Ракита)
протосинђел Симеон

Адреса издавача:
Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска
Манастир Грачаница, 38205 Грачаница

ISSN 0354-3927

Садржај

УМЕСТО УВОДА

Др Георгије Капсалис
Велики Петак Косова и Метохије 9

Епископ Артемије
Интервју
За руски часопис „Фома“ 13

АКТУЕЛНЕ ТЕМЕ

Протојереј-ставрофор Радомир В. Поповић
Црква у преговорима са катуглицима 25

ИЗ СТАРЕ ЦРКВЕНЕ ШТАПЕ

Живота С. Миловановић
Молитва Исусова 39

КОСОВСКО ОГЛЕДАЛО

Векослав А. Станковић
Натовско бомбардовање Призрена и његове последице 51

ПРИКАЗИ

Епископ Артемије

Шиптарски геноцид над Србима у XX веку..... 59

Горина Тркуља

Шиптарски геноцид у XX веку 70

ХРОНИКА ЕПАРХИЈЕ

Јеромонах Варнава

Прослава 48 година од матуре 75

СВЕТИ АРХИЈЕРЕЈСКИ СИНОД
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Број 1818/зап. 631

1. јула 1986. године

у БЕОГРАДУ

КОМИСИЈИ ИЗВРШНОГ ВЕЋА СКУПШТИНЕ САН КОСОВО
ЗА ОДНОСЕ СА ВЕРСКИМ ЗАЈЕДНИЦАМА

П р и ш т и н а

Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски Г. Павле доставио је Светом архијерејском синоду копију своје представке, бр. 295 од 18. јуна ове године, упућене тој Комисији поводом најновијих непријатности којима су изложени свештеници и имовина Српске православне цркве на подручју Епархије рашко-призренске, последњег дана месеца маја и током месеца јуна ове године.

Изненађен овим, Свети архијерејски синод је одлучио да умоли Комисију за извештај да ли је, и шта, предузето на надлежном месту да се овом злу једном стане на пут. И још, има ли икаквих изгледа да се српском православном народу, његовој имовини и светињама омогући миран и безбедан живот, онако како је то загарантовано Уставом СФРЈ.

Надамо се да ће Комисија учинити све што до ње стоји и о томе нас известити.

УМЕСТО УВОДА

Уједињење „цркава“

У последње време се много говори о уједињењу „цркава“. У стварности ради се о присаједињењу отцепљених од једне свете, саборне и апостолске Цркве, инословаца хришћана. Не постоје многе цркве, да би се ујединиле. Само једну Цркву је основао Богочовек Господ. Континуитет те Цркве претставља наша, једна, православна католичанска (од Катхолу-пун, истинит) Црква. Од ове једне, католичанске Цркве, коначно се одцепио Рим 1054. године због одбијања православних да се подчине његовим неканонским захтевима о првенству власти у читавој Цркви, и због других заблуда. Због многих одступања папства, на Западу је 1517. победила борба Протестаната (или Евангелиста) против римокатолицизма, који је одвео западне хришћане у мноштво цепакања. Као што је познато, данас постоје многе стотине протестантских група, нарочито у Америци.

Дакле, истинита Христова Црква није разбијена да бисмо говорили о уједињењу Цркава. Напротив, она и поред гоњења и недостатака њених чланова, наставља да држи исто Еванђеље и исту веру у Спаситеља Христа, веру св. Апостола и св. Отаца. Према

1. Текст је објављен у оригиналу (на српском) у часопису „Восток“ у јулу 1971. године, а латин у преводу г. Мисодрага Петровића, у Јубилејним поводомима 4. 1972. Због извесности ове теме и данас, допоскима га у цеома. Уредништво.

томе, погрешно би било говорити о уједињењу „цркава“. С православног гледишта, и ради тачности, можемо говорити само о поновном присаједињењу одцељених од Православне цркве инословаца, који се свесно или несвесно налазе у заблуди или јереси.

Ко не сумњајући верује да је само Православна Црква једна, света, саборна и апостолска по св. Символу вере, не треба да говори о уједињењу цркава, него о повратку инославних истишској Цркви. Тако учи најеминентнији савремени теолог о. Георгије Флоровски: „За мене је поновно уједињење хришћана баш светско оријентисање у православљу“ (Беседа 1, 1968.стр. 6).

Али нажалост, данас о овој теми постоји велика конфузија, или због незнања, или због маловежја. Зато често чујемо, чак и из званичних уста, да између православних и инославних не постоји суштинска разлика; да се једна, света, саборна и апостолска Црква састоји од свих „цркава“, православних и неправославних, пошто тобож ниједна историјска црква не може тврдити да има неповређену истину и, да свим силама треба доћи до уједињења са инославнима, па чак и до причешћивања из истог св. Пятира. Све ово, и много шта друго, претставља озбиљно одступање од вере светих Апостола и Отаца и чини јерес, која погађа темељ вере.

Наш православни народ, који је чувар православне вере, треба сада да зна истину. А истина је ова:

1. Постоје многе озбиљне разлике са инославним. Ове разлике су познате и уче се по школама. Све те пјединачне разлике сажете су у учењу о Цркви. Ко претставља центар, одлучујући фактор, највиши ауторитет у Цркви? Богочовек Исус Христос или неки човек? По нашем православном учењу предводитељ, непогрешива глава, критеријум и извор Истине је Богочовек Господ и Пресвети Дух, који силази не на једног човека, већ на читаву Цркву. По римокатоличком учењу највиши ауторитет и непогрешиви критеријум је један човек, непогрешиви римски папа. Без папе, тобоже, црква не може да постоји нити да буде уједињена. Код протестаната ошет критеријум и извор истине није римски папа, него сваки протестант може да изналази истину. Или бар део истине, без неопходности ауторитета читавог тела Цркве. Значи, у оба случаја имамо један субјективизам, било да се ради о католичком субјективизму или протестантском. Код римокатолика је један папа. Код протестаната је толико папа колико и самих протестаната.

У дубини (и код једних и код других) уочавамо исти велики грех:

Уклањање Богочовека од стране човека.

Западњаци, уклонивши Богочовека и поставивши за центар човека, постају човекоцентрични. Човекоцентризам претставља суштину свих јереси Запада.

Ми, напротив, остајемо у светом богочовечанском предању Православља.

Крајње гледано, читава ова тема је – тема спасења. Ко се може спасти у таквој цркви чији центар није Богочовек, већ „непогрешиви човек“?

Зато ми, православни, не можемо пристати да се ујединимо са римокатолицима или протестантима све док се и даље упорно остаје у човекоцентризму. Свако уједињење са инославнима, пре него што се врате богочовечанском предању Православља, представља издају Христа, који се баш због тога оваплотио, страдао, васкрсао, вазнео и основао своју цркву, да би постао центар спасења нашег и да укине сваки човекоцентризам, који представља: понављање прадедовског греха, стоизам који уништава праву заједницу са Богом и са људима, неверовање у Бога, и отпор човека да се безусловно преда спасоносној благодати Божијој.

2. Једна друга тема, која се често истиче у порукама црквених лица и на ступцима световне штампе је такозвани заједнички Путир. Кажу, да бисмо постигли уједињење треба да почнемо да се причешћујемо у црквама једни код других. Инославни у нашим црквама, а и ми у њиховим. Али како да се причестимо у црквама инославних који су у заблуди? Заједнички Путир представља заједничку веру. Ако имамо различиту веру, а узајамно се причешћујемо, то значи да општимо и у вери инословаца. Ако се ја, као Православни, причестим у једном неправославном храму, то значи да у вери општим са заблудама неправославних.

Карактеристично је да св. канони наше цркве, које сви треба да поштујемо и држимо, јер су установљени од светих људи и Сабора, забрањује, не само заједнички Путир него и заједничко молење са инославнима, а то зато што и просто заједничко молење претставља учешће у вери онога с којим се молимо, или, у најмању руку, даје му лажно осећање да није у заблуди те према томе није потребно да се врати истини.

Христос у св. Тајнама, култу и догмама је јединствен и не можемо се уједињавати кроз тајне и култ када нисмо уједињени догматски.

Уједињење само кроз тајне и култ представља једну врсту шизофреније и разбијања јединства у Христу.

Нови Завет учи да је „један Господ, једна вера, једно крштење“ (Еф. 4,5)

3. Најзад, треба да постане познато да се план Ватикана за „уједињење“ Православних са Римом састоји у обостраном развијању добрих односа, контаката, симпозијума, заједничких молитава и општења кроз св. Тајне, као и отупљењу свести православних, тако да би се православни навикли да се причешћују у римокатоличким црквама. Када се буде постигло ово, онда ће доћи до уједињења. Јер, шта је уједињење до причешћивање у црквама других. То је такозвани лаички екуменизам, јер тобож до уједињења неће доћи одозго од стране епископа и теолога, већ преко народа, који ће се психолошки припремити свим овим средствима да не би реаговао или да не би ометао уједињење одозго.

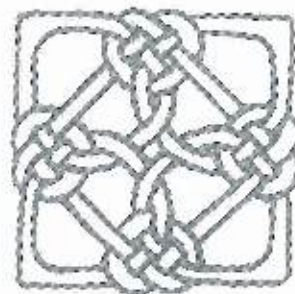
План лаичког екуменизма је већ почео да се примењује са успехом. Многи православни, под утицајем климе верске равнодушности, а и под утицајем проповеди протагониста лаичког екуменизма, који кажу: „Какав значај имају догме? Љубав предњачи! Постоје чак и неки православни који су почели да се причешћују и исповедају по римокатоличким црквама...“

Хришћанска љубав нам намеће да волимо нашу браћу инославне; да признајемо оно што је добро; да се молимо и радимо без фанатизма како би им се открила истина православља. Али до овога не сме да дође жртвовањем праве вере и то због јединства, које се неће базирати на истини, већ на нагодби, дипломатији и било каквој циљности. Воља Божија је како то изражава Свето Писмо и Свето Предање:

Уједињење у истини.

Овог тренутка, и стално наша православна Црква поседује истинито Еванђеље Христово те зато и представља једину наду света. Са овог гледишта, наш највећи допринос за инославне и за цео свет је, да држимо неизмењену и живу нашу свету апостолску и светоотачку веру.

Др Георгије Капсанис

ИНТЕРВЈУ

За руски часопис „Ф о м а“¹

1. ПИТАЊЕ: Владико, какав је став рашко-призренске Епархије према самопрокламованој косовској држави и према разноврсним новим спољним институцијама на Космету? Које су се додатне опасности за Српску Православну Цркву и српски народ испојиле након 17. фебруара?

ОДГОВОР: Епархија рашко-призренска не постоји као нешто само за себе и само од себе, да би се могло говорити о неком њеном „ставу“ по многим актуелним питањима, па и по питању о самопрокламованој независној држави Косово. Епархија рашко-призренска је органски и неотуђиви део аутокефалне Српске Православне Цркве, која као целина заузима одговарајуће ставове о проблемима који се пред њу поставе или који се директно тичу њеног бића и њене мисије у овоме свету. Исто онако као што сваки Србин појединачно, будући део српског народа, нема неку своју самосталну политику по питањима који се тичу судбине чи-

¹ No - 10 (66) октобар 2008

тавог народа у целини, него следи политику државе као целине. Српска Православна Црква у целини, па самим тим и Епархија рашко-призренска, на самопроглашену тзв. независну државу Косово гледа као на неку неприродну, бесправну и насилничку творевину, као на неку неприродну и болесну израслину на телу Србије као државе, као на неку врсту насилне окупације дела државне територије, засновану и створену противно свим међународним конвенцијама и међународном праву. Стога, ни Српска држава ни СПЦ никада се неће сагласити и признати тако једну монструозну творевину, без обзира на силу и моћ садашњих творца и признаваоца „Независног Косова“. Ми из наше дуге и мученичке историје знамо да је свака окупација привременог и пролазног карактера, а не неко трајно решење, што ће бити и са „Независним Косовом“.

После 17. фебруара до сада се на Косову и Метохији није десило ништа спектакуларно у односу на ранији период. Ту и тамо било је појединачних инцидената, напада на појединце, покушај утврђивања појединих читавих села, отежавање допремања хуманитарне помоћи и посебно лекова за здравствене установе у српским енклавама, онемогућавање повратка прогнаних Срба и тд.. Све то доживљавамо као континуирану врсту притиска од стране Шиптара са циљем да се загорча преосталим Србима и овако тежак живот на Косову и Метохији, како би се они покренули и отишли одавде, и тако се довршило у потпуности етничко чишћење ових простора од Срба. Притисак се наставља и од стране међународне заједнице, посебно ЕУ и генсека УН господина Бан Ки Муна, упркос резолуције Савета Безбедности 1244, и међународног права. И поред свега тога уверени смо да ће Срби остати и опстати на својој постојбини, као и да ће Косово и Метохија заувек остати оно што су вековима били - срце и неотуђиви део државе Србије. Косово је света српска земља, српски Јерусалим, са многобројним светињама које су вековима подизали и градили наши славни и свети преци. Те светиње и јесу котле за које се наш народ држи да га никакве буре и олује одавде не могу одувати.

2. ПИТАЊЕ: Тек сада се распледа политичка криза у којој је Србија била од почетка ове године. Шта очекујете од нове владе у Београду у односу на Србе на Космету? Шта очекује-

те од Русије, Руске Православне Цркве и руских пријатеља српског Косова и Метохије у поновнасталим условима?

ОДГОВОР: Политичка криза у Србији има далско дужу историју трајања, а не само „од почетка ове године“. Од ове, и од сваке будуће владе у Србији, очекујемо да буде влада која препознаје и признаје интересе свога српског народа и свих оних грађана који Србију сматрају и доживљавају као своју државу. То, пре свега, значи да поштује вољу народа и Устав државе Србије по питању очувања интегритета своје територије и неповредивости својих међународно признатих граница. Тај испит се данас полаже на питању Косова и Метохије. Вербално, ова влада тврди да никада неће прихватити и признати једнострано и противзаконско проглашење тзв. Независног Косова као посебне државне творевине. Практични пак потези чине нам се неслагласни са таквом тврдњом. Неуверљиво делује прича да ће Србија уз помоћ ЕУ успети да сачува Косово и Метохију у своме територијалном саставу и под својим суверенитетом, будући да је већина чланица ЕУ већ признала независност Косова.

У том контексту треба сагледавати и питање шта очекујемо од руске стране. Свесни смо исправности става, који је више пута поновљен од стране представника владе Руске Федерације да „Руси не могу бити већи Срби од Срба“, те да ће Руска влада увек подржати онај предлог и оно решење које буде заступао званични Београд. Тај став, ма колико исправан, нама Србима није довољан. Јер, нажалост, Београд нема једну мисао и не шаље једногласну поруку у свет када је Косово и Метохија у питању. Стога очекујемо да браћа Руси, независно од званичног Београда (уколико би он, не дај Боже, изневерио досадашњу своју позицију и променио курс своје спољашње политике), препознају истину по питању Косова и Метохије, препознају стварне интересе српског народа у целини, као своје млађе и мање браће, те да те интересе заступају и бране на међународном плану, пре свега у СБ УН. Ми смо веома захвални досадашњем ставу и држању како Руске Федерације, тако и РПЦ, као и целог братског нам руског народа, који нам је, према својим могућностима притицао у помоћ, што никада нећемо заборавити.

3. ПИТАЊЕ: Владико, зашто се Ваша Епархија противи УНЕСКО-вом програму обнове црква на Косову и Метохији, шта би требало да се учини да та обнова буде изведена на поштен и ваљан начин?

ОДГОВОР: УНЕСКО је међународна организација која (би требало) да брине о изузетним споменицима културе од светског значаја. Постоје међународни прописи, Конвенције (Хапка из 1954), закони које је Унеско дужан да поштује у својој делатности. Ако се, пак, у послове Унеска умешају дневно-политички интереси (као што је то случај када је у питању Косово и Метохија), онда он губи свој кредибилитет.

Отуда, када се каже да се Епархија рашко-призренска противи УНЕСКО-вом програму обнове црква на Косову и Метохији, не треба схватити као да смо Ми неки „некултурни“ елементи, који не разумеју и не цене културне вредности (па макар то биле Наше цркве и манастири), за чију се обнову, ето, Унеско залаже. Напротив, наше противљење, које заиста постоји, има за циљ заштиту међународног права (Конвенција) у односу на културну баштину. Другим речима, Ми настојимо да заштитимо и одбранимо нашу националну, српску културну баштину на Косову и Метохији од насртаја разних узурпатора (међу којима је, нажалост, и Унеско) који покушавају да нашу културну баштину на Косову и Метохији преименују и подведу под ингеренције оних који је вековима (а особито у задњих девет година) немилосрдно и плански уништавају и затиру, под видом обнове.

Извињавамо се због преопширности одговора на постављено нам питање, али дужни смо приказати Вам укратко, колико је то могуће, хронологију досадашњих покушаја Унеска да се укључивањем у обнову српског културног наслеђа на КиМ, српско наслеђе лиши вековног идентитета и преименује у „косовско“, „византијско“, чак „православно“, само да никако не остане оно што је вековима било и што ће бити „српско“.

Унеско је 2003. имао своју прву мисију на КиМ. Након погрома 2004. организована је друга мисија која је вршила обилазак локација страдалих светиња у мартовском насиљу, процењујући неопходне радове (углавном чистења и ограђивања локација) и оријентациона потребна улагања, показујући да се

залаже за „косовску“ баштину и привремене (шиптарске) институције. Трешом мисијом Унеско је назвао извесне, спорадичне активности на Цркви Богородице Љевишке у Призрену, вршене 2005. године, које су биле основ за Донаторску конференцију у Паризу маја исте године. Иако је објављено да су том приликом прикупљена знатна средства, активности на терено није било до данас.

Унеско је 2006. уписао на Листу светске баштине манастире Пећку Патријаршију и Грачаницу као и цркву Богородицу Љевишку, искључујући из номинационих досијеа одредницу „српски“, назвавши их „Средње-вековни споменици на Косову“. Епархија рашко-призренска је оштро реаговала због, и на овај начин, покушаја одузимања српског културног наслеђа.

Даље, Унеско и Унимик, без укључивања српске Државе и Цркве, потписују оквирни Меморандум о обнови културног наслеђа на Косову и Метохији (септембар 2006), укључујући и српске светиње и разрађују га кроз нови Споразум (јануар 2007). Епархија поново реагује обраћајући се потписницима Споразума од стране Унимик-а и Унеско-а. Од потписника од стране Унимика добијамо информацију да је споразум потписан са знањем Синода, а од Синода добијамо одговор да Синод нема никаквог учешћа у томе. Представник Унеска и не одговара.

Маја ове 2008. Унеско позива Руску Федерацију тражећи начин да почне активности на обнови српских светиња на Косову и Метохији. Сазнавши из медија за ово ново деловање Унеска, Ми смо се обратили писменим путем Министарству спољних послова Руске Федерације, Његовој Светости Патријарху Руском Г. Алексеју и Генералном Секретару Унеска, где их упознајемо са карактером деловања Унеска на Косову и Метохији у протеклом периоду (који смо и овде већ изложили), изразивши своје неслагање са истим. Поводом тога, на састанку са Амбасадором РФ г. Конузином, изнели смо став Епархије рашко-призренске о могућности, условима и принципима учешћа странаца у процесу обнове наших светиња на Косову и Метохији, залажући се за директну комуникацију оних који желе да нам помогну, у уверењу да се процес обнове може успешно одвијати и без посредника.

4. ПИТАЊЕ: Епархија рашко-призренска је важан хуманитарни чиниоц за неалбанско становништво на Космету. Молимо Вас да укажете на најважније правце пружања епархијске помоћи жртвама трагичних збивања протекле деценије?

ОДГОВОР: Када је пре девет година дошла међународна заједница на Косово и Метохију на основу Резолуције СБ, и свега што је потом уследило (прогони, убиства, силовања, пљачке, уништавање читавих села и насеља, уништавање или вандализовање преко 150 православних цркава и манастира), са преосталим српским народом (једна трећина од броја који је живео до 1999), остала је само СПЦ, Епархија рашко-призренска, која је о свом народу преузела сву бригу. Она га је у тим тешким искушењима, храбрила (да остане), бранила (од биолошког уништења) и хранила (да не изумре од глади). Сва хуманитарна помоћ која је стигла из осталих делова Србије, Грче, Русије и од наше Дијаспоре, ишло је преко нас и наше Епархије. Под нашим надзором и окриљем створене су неке НВО² које се баве хуманитарним радом. То је пре свега, НВО „Мајка дсвѣт Југовића“ која својим активностима покрива целу територију КиМ; НВО „Мајка Татијана из Грачанице“; НВО „Милостиви самарјанин“ и др. Уз помоћ „Мајке девет Југовића“ расподељује се хуманитарна помоћ у кампирницима и гардероби широм КиМ, а у више места отворене су народне кухиње у којима се свакодневно спрема храна за близу 500 корисника, који нмају другог начина да преживе. НВО „Милостиви самарјанин“, коју води сестра Ирина монахиња из Грачанице, једном недељно са амбулантним колима и екипом лекара обилази забачена села и ешclave, вршећи прегледе и пружајући здравствене услуге преосталом становништву. Нама лично се свакодневно обраћају многи за материјалну (финансијску) помоћ за разне хитне потребе, које Ми, према могућностима, задовољавамо.

5. ПИТАЊЕ: Рашко-призренска Епархија је значајан политички фактор на Косову и Метохији. Да ли је то нека препрека основној мисији Цркве по христовој проповеди и пастирском духовном васпитању пастве?

2 Не владине организације

ОДГОВОР: Нама су многи, углавном они који се не слажу са нашим виђењем проблема на КиМ и начином како га решавамо, замерали „што се бавимо политиком“. Наш одговор је био кратак и једноставан. Ово што Ми радимо није политика, нити смо Ми политичка личност. Ми се не боримо за неке политичке циљеве, политичке утицаје и тд. Ово што Ми радимо (посебно наша дипломатска активност), јесте уствари само брига и борба за опстанак нашег народа, наше пастве на Косову и Метохији, а самим тим и за опстанак наше Цркве на овим просторима. То што Ми радимо није ништа ново у историји српског народа и СПЦ, (а и других православних народа). Врло често се дешавало да је народ остајао без државе и свих државних институција (време окупације, ропства). Са њим је увек и у свим приликама остајала његова Црква, која је преузимала и улогу државе и других институција у очувању свога народа. Такво време је и данас за Србе на Косову и Метохији, и Ми се трудимо да поступамо као и наши славни и свети преци. То ниуколико не смета и не иде на штету основне мисије Цркве у овоме свету, брига за спасење поверених јој душа и пастирско и духовно васпитање своје пастве. Јер, да би Црква могла да врши ту духовну мисију у својој пастви, мора је имати, одн. бринути за њен опстанак.

6. ПИТАЊЕ: Обично Руси мисле да се на Космету догађа само прогон и рушење православних светиња. Врло смо били зачуђени манастиром у Бањској, који је обновљен упркос свему и који очекује повратак моштију светог краља Милутина?

ОДГОВОР: Живот једног народа је веома широк и комплексан појам. Он се не може обухватити и изразити кроз само један сегмент. Поготову када се ради о једној области као што је Косово и Метохија и свему оном шта то подразумева. Све зависи на који се сегмент живота стави акценат, шта се жели истаћи. Остали елементи се тада потискују на маргине или се само овлаш спомињу. Тако, када се говори о КиМ и пострадању Срба у задњих девет година, најчешће се истиче у први план рушење и уништавање православних цркава и манастира. Тиме се ствара утисак да се на КиМ друго ништа и не догађа. А није тако. Живот једног

народа, као и вода, увек пађу пута и начина до свога циља. Преостали Срби на КиМ, без обзира на све тешкоће кроз које пролазе, труде се да живе својим пушим животом, што подразумева, не само обнављање наших давно порушених светиња (ман. Бањска је обновљен после 520. година), него и градњу сасвим нових цркава за своје духовне потребе. Немамо намеру да набрајамо све случајеве, али треба видети само нову цркву у Лепосавићу, Косовској Митровици (северни део), Прилужју... па схватити да се један народ не може утамничити. Срби су се довијали и градили своје богомоље и обнављали порушене и у најстрашнијем турском петвековном ропству. Једино је тако схватљива чињеница да на Косову и Метохији има регистровано 1300 цркава и манастира грађених од 12. до 21. века.

7. ПИТАЊЕ: Сматра се да да се на Косову и Метохији људи чешће окрећу Богу, чешће долазе у храмове Божије, а посебно у енклавама. Да ли такав тренд стварно постоји и Ваш коментар на то?

ОДГОВОР: У нашем српском народу постоји пословица да „без невоље нема богомоље“, што нам никако није на похвалу. Тиме се жели рећи да се Срби обраћају Богу само када су у невољи, само када од Бога траже неку помоћ. Када су у добру, када нема страдања, Срби се Бога и не сећају. Када би заиста тако било, то никако не би било добро. То би показивало да Ми Бога сматрамо само „својим слугом“, који треба да нас слуша и испуњава оно што од Њега тражимо, а не као „Оца и Господара“, кога смо ми дужни да слушамо и поштујемо. Срећом, није тако. Срби су побожан и верујући народ, иако не много црквеш. Не иде често у цркву, али веру држи и спреман је да за своју веру и страда. Вероватно је отуда и настала горе цитирана пословица, где је (ретко) одлажење у цркву схваћено као „немање богомоље“. Ипак је чињеница, али не мислим само код Срба, да за време ратова, поплава, најезде гуђинаца или дугих невоља, народ више иде у цркву. То се показује и данас на Косову и Метохији. Далеко од тога да јесмо и да можемо бити задовољни недељним посетама нашим црквама и манастирима. Ипак, у поређењу са ранијом праксом (време комунизма), ситуација се знатно поправила. По-

себно радује, да данас цркве испуњују углавном млади. На млађима свет остаје. Слава Богу.

8. ПИТАЊЕ: Владико, какви су сад основни духовни проблеми Ваше пастве и да ли овакав живот на КиМ даје томе неку посебну специфичност?

ОДГОВОР: Посебних духовних проблема код наше пастве на Косову и Метохији нема. Наши манастири су пуни монаштва, свештеници су на својим парохијама, верници имају прилику и могућност кад год затреба да се обрате неком духовнику или свештенику за савет, разговор, помоћ. Мало је теже по малим енклавама где свештеника нема, а кретање по КиМ је скопчано са ризиком, да би се отишло у неки манастир или оближњем свештенику. Ипак, народ се доста ослободио уливеденог му страха, те се и та врста проблема превазилази. Оно што је карактеристично за наше време и простор, то је да за храмовни празник наших већих манастира (Дечани, Пећка Патријаршија, Врачаница, Бањска, Свети Архангели код Призрена), организовано у пратњи КФОР-а долази велики број верника из Београда и других места из целе Србије, те су те манастирске славе постале нека врста свенародног саборавања који у многоме охрабрује преостале Србе на КиМ.

9. ПИТАЊЕ: Били сте ученик авве Јустина (Поповића) који и у Русији ужива велико поштовање. Шта је најважније што руски читаоци треба да знају за овог славног пастира?

ОДГОВОР: Бог је хтео да сам оца Јустина познавао из малена. Манастир Ђелије у којем је о.Јустин провео 31 годину налази се у моме родном селу Ђелићу. Управо познанство са о.Јустином, определило је и мој животни пут, да се по завршеној богословији одредим за примање светог манашког лика. Сматрамо за велику милост Божију да сам монашки постриг примио управо из деснице оца Јустина, који је постао мој духовни отац и учитељ. Тада свакако да нисам могао ни схватити ни оценити сву духовну величину и значај оца Јустина. Касније се то постепено разоткрива-

ло. Никакво чудо да је познат и поштован у православној Русији (где се једно време и школовао), као и у Грчкој и широм света. Дух Божији дише где хоће, а реч Божија се не веже. Отац Јустин је живео духом Божијим и проповедао реч Божију. Његове књиге су и данас, скоро тридесет година од упокојења, звезде водиле и свети-оници за многе дупе жељне и жешће Бога живог. Познато нам је да је много превођен и у Русији, и то Нас посебно радује.

Ипак, оно што бисмо желели да нагласимо то је исповедништво оца Јустина, његова непоколебљива вера и уверење да је на правом путу Господњем, и онда када је изгледало да је остајао усамљен. Није то лако наћи се у реци у којој сви пливају низводно (што је много лакше), а ти сам да шиваш узводно, супротно свима. И да се не поколебаш, да се не упиташ: је ли могуће да сви они иду у погрешном правцу, а ја сам у правом? То питање отац Јустин никада није себи поставио (иако је често бивао у сличној ситуацији), јер је знао, јер је био уверен, попут светог Максима Исповедника, попут светог Марка Ефеског, да је на путу Христовом. И то је Господ потврђивао и кроз историју Цркве своје, и данас кроз оца Јустина. Тај пример оца Јустина је нешто најдрагоценије чему сам се од њега научио, не речима, него животом. Хвала му!

10. ПИТАЊЕ: Водите рашко-призренску Епархију у условима окупације и прогона. Како је ово трагично искуство утицало на Вас и поучени управо овим изузетним искуством шта бисте Ви поручили нашим читаоцима?

ОДГОВОР: Божија воља је хтела да се нађем на овом месту и у овом времену на челу богоспасајем Епархије рашко-призренске, када она са својим народом пролази тешка голготска искушења. Услови нашег живота и рада, као Архијереја и пастира словесног стада, нису нимало лаки. Али су поучни и спасоносни. Животно искуство које смо стекли у задњих девет година, јесте драгоцен капитал који се ни са чим не може мерити. Невоље рађају трпљење, трпљење – наду, а нада нас неће осрамотити. Оно што смо схватили из овог животног искуства јесте, да се у свакој прилици и неприлици треба у потпуности препустити вољи Божијој. То не значи бити пасиван, неактиван, Пикако!. То значи чинити

најбоље што знамо и што можемо, али са спремношћу да примимо са благодарношћу оно што Бог по својој промисли допусти, будући уверени да је то оно што је за нас (и наше ближње) у датом моменту најбоље и најспасоносније. Тада и тако се може све поднети, све претрпети, без стресова и панике. И заиста, Бог устројава све на наше добро, без обзира што нам у датом моменту то није јасно.

То је оно што бисмо од срца препоручили свима људима, а пре свега Вашим и нашим цењеним читаоцима. Послушајмо речи светог апостола Павла: „Све брине своје пренесите на Господа, јер се Он брине за вас“. А сетимо се и речи Господњих: „Ко од вас бринући се може примакнути расту својој лакат један“ (Мт. 6, 27)? Вера и поверење у Господа су камен темељац на коме гради-мо кућу душе своје. И то, уз обилну помоћ и благодат Божију.

31. јули 2008.

Манастир Грачаница

Епископ рашко-призренски
и косовско-метохијски
+АРТЕМИЈЕ

28/15 XI 1984
У К. МИТРОВИЦИ

Дана 27/14 X све године око 13³⁰ паседа
ишао сам у Зупце да режем копаге и при
излазу из села Коцупово, дења албанске наци-
оналистичког каменим ми споме предње сџакло
на колити. Сџоје поред пута и каменију
возила која пролазе. Камен великије око кило-
грам мио багел на кола кроз сџакло пао
на предње седиште до мене. Срећом, сџ ми
Иван био на задње седиште и врати ^{бој једини} возила ка-
како би се све ово завршило.

Ишао сам у С.У.П. и пријавио случај
истој дана. Следствих дана (ишао сам више пута)
режети ми је ако желити да ми се ^{детињет} ~~мишени~~
напоказују морали пријавио да ~~бујбду~~ да
погинути. ~~Д.О.З.~~ не плаћа сџакла на вози-
ла, ацинија која ми нису поседно осигурања.

Почуто из ~~инквизиције~~ знам да се судски
спорови годинама воде, оддешао сам од бу-
жбе; рекао сам ми да ту се жалим. Ада
нелам ми коме да се жалим, осим Франц
што ово пишем. Обде код нас загладао
је закон јарета.

Обе године први пут ~~кнде~~ крајем
јануара, други пут 21/8 маја, у тоју и

Црква у преговорима са римокатолицима

Последњих година обновљени су покушаји богословских разговора између Цркве и римокатоличких хришћана који су дуго времена били прекинути из добро познатих разлога. Разговоре води, као што је познато мешовита Комисија коју предводе Митрополит црногорско-пљивски Јован (Зизјулас) и Кардинал Валтер Каспер. Досада је обављено више разговора и чак су донети извесни закључци поводом којих се, како у православном тако и у римокатоличком свету појављују различите процене тих богословских сусретања. Овде ћемо изнети укратко неке од њих без доношења сопствених закључака: више ће о свему говорити саме чињенице.

Пажњу посебно привлаче догађаји од последње две године, односно скуп који је био у Београду (2006), као и онај годину дана касније у Равени у Италији (крајем 2007. године). У жижи интересовања преговора Цркве са римокатолицима овога пута била су два основна питања: питање власти у Цркви Христовој на Земљи (првенство, приматум) и саборности Цркве Христове.

У дугој историји преговарања Цркве о могућем повратку Цркви отпалих западних хришћана половином II. века, било је више и многократних, нажалост узалудних покушаја. Сви ранији преговори вођени су о основним питањима због којих је до отпада западних хришћана и дошло: филиокве, азима (бесквасни хлеб на Св. Литургији), чистилиште, целибат, папско првенство, и друго. Како до покајања западних није дошло, јединство или дат. униа Цркве није остварена. То је, дакле, још увек отворено питање.

Оно што карактерише најновије покушаје преговора са римокатоличким хришћанима у 2006. и 2007. години јесте међусобно третирање питања која за Цркву нису суштинска и најважнија. Почело се, вероватно, по унапред сročеним пропозицијама римокатолика од питања власти у Цркви и саборности, а није се почело са питањима и разлозима због који су западни хришћани отпали од Цркве. И овога пута се испоставило да Ватикан ипак Цркви намеће теме и начин преговора по свом нахођењу. Исход београдског скупа (септембар 2006) и оног у Равени (октобар 2007) био је потписивање Равенског документа који је изазвао, што је сасвим природно контроверзан реакције у целом хришћанском свету, посебно код Православних. Оно што додатно забрињава Цркву када је реч о римокатолицима јесте чињеница да су они у међувремену, између два скупа (Београд и Равена) издали једно званично саопштење Унутрство (10. јул 2007. године Папско веће за догму и веру) по којем је римокатоличка једина црква на Земљи, и да ко није у јединству са Римом, не може се сматрати Црквом, укључујући и православну Цркву. Том приликом, као што је познато огласио се, између осталих, Његова Светост Теоктист патријарх Румунске православне Цркве који је рекао да ће после ове изјаве „бити веома тешко да се пронађе начин за наставак било каквог дијалога са римокатоличком црквом све док нас она не призна као Цркву“ (Видети реаговање Епископа Атанасија (Јевтић, Православље бр. 969-970(2007)). Игуман Георгије григоријатски једноставно констатује да су православни кренули у преговоре иако су потпуно свесни да римокатоличка страна „остаје непромењена и верна папским догмама“ (Православље, 1. април 2008). С правом се запитао Митрополит Јован (Зизјулас), да ли је то пука случајност да, сваки пут када Међународна мешовита комисија треба да се окупи, појави се поне-

ки римски докуменат који забрини православне. Рецимо, када је био скуп у Балтимору (јул 2000), појавило се саопштење, само две седмице пре самог заседања, Конгрегације за учење и веру о појму „сестринске цркве“. Неколико месеци пре заседања у Београду (септембар 2006) појавио се текст о „патријарху Запада“ (Л'Аннуарио Понтифицио), по којем је папа римски једини западни патријарх.

Преговори су, и поред овако грубе изјаве римокатолика, од стране Православних, нажалост, настављени. Ако са неким преговарате, а он вас не третира да сте Црква, онда није тешко предвидети исход таквих преговора. Друга страна ће све учинити да вас учини Црквом, али по својим пропозицијама унапред чврсто постављеним. Другим речима, бавиће се грубим прозслитизмом све дотле док не постигне свој унапред постављени циљ. Друга велика потешкоћа за Православне у преговорима са римокатолицима јесте чињеница да у преговорима овакве врсте, нажалост, учествују и такозвани унијати или грко-католици, иако унапред постоји договор да унијаћење није допустив метод у постизању црквеног јединства. Римокатолици су и ово прекршили, а с друге стране Православни су и на ово пристали и преговоре наставили, изгледа по сваку цену. На београдском скупу узео је учешће грко-католички бискуп Флорештин Крихалмеану из румунског града Клуж. Познато је да су раније, и то треба рећи, преговори мешовитих комисија били прекинути (2000. године) у Балтимору у Америци јер тадашњи папа Јован-Павле Други није испоштовао ову одлуку.

Важно питање пре сваког разговора са западним хришћанима јесте да ли треба или боље, да ли је могуће отпале хришћане назвати Црквом (питање с правом озбиљно поставља архимандрит Георгије игуман светогорског манастира Григоријат, Православље, 1. април 2008. године). Православни су на скупу у Баламанду (1993) пристали на то да је римокатоличка црква заиста Црква, дакле валидност Светих тајни, апостолско прејемство. Овакав став је недвосмислено одступање од сведочанстава Отаца Цркве да они који су отпали од једне, свете, католичанске и апостолске Цркве, једноставно нису Црква. Св. Марко Евгеник (15. век) јасно је писао: „Ми смо их (римокатолике) одделили и одсекли од тела црквене заједнице. Због чега? Рећи ће неко;

ради тога што су они имали правишу веру? Напротив, ми смо их одлучили од себе јер су они измислили недопустиво, и безаконо су унели ни начему заснован додатак. Ми смо их сматрали за јеретике, и зато смо их одсекли од Цркве“ (Р. Поповић, Извори за црквену историју, Београд 2006, 366). Исти став има и познати канониста Теодор Валсамон (12. век): „Како је пре много времена уследило одељивање западне цркве, која се и римска зове, и велико нагомилавање њихових преступа, потпуно туђих православној католичанској Цркви, то ју је удаљило од заједничарења, општења са четири света патријарха (Константинград, Александрија, Антиохија и Јерусалим), како у односу обреда и учења, тако и осталих православних обреда, као и уздизање папског звања...“ (Исто, стр. 366-7).

Скуп у Равени

Унапред заказано заседање одржано је у Равени од 8. до 15. октобра 2007. године. Домаћин скупа је био равенски Архиепископ Ђузепе Веручи који је у име римокатолика указао гостопримство. Православни су за време седмодневног боравка у Равени древном седишту хришћанских Епископа богослужили у познатој историјској базилици (храму) Светог Вигалија (Сан Витале). И овога пута са обе стране је узело учешћа по тридесет представника. Православну Цркву су заступали представници Патријаршија: Константинград, Александрија, Антиохија, Москва, Србија, Румунија, Грузија, затим Црква Кипра, Грчке, Пољске, Албаније, Чешке и Словачке, Финске и Естоније. Опет се поновило, као и у Београду, да је међу двадесет седам (уместо тридесет) представника римокатолика учествовао унијатски архиепископ из града Клуџ у Румунији, Флорентин Крихалмеану.

Скуп је имао уобичајен ток. Први радни дан је био уторак 9. октобар, поподне. Представник Московске патријаршије Епископ Иларион (Алфејев) је напустио скуп због учешћа делегације Естонске Цркве чију аутономију Московска патријаршија не признаје. Након одласка Руских представника, Митрополит Јован (Зизјудас) је „објаснио став Константинградске патријаршије и указао да је он у претходним консултацијама предложио један компромис који би омогућио Московској патријаршији да учест-

вује на пленарном заседању“. Наиме, присуство делегације Цркве из Естоније, по њему, „не подразумева и признавање њеног статуса аутономије“ (ПОЦ, 64). Руси на то нису пристали. Међутим, Епископ Иларион (Алфејев) је такође предлагао компромисно решење „да присутна делегација у име Цркве Естоније буде евидентирана под Константинградском патријаршијом“, а не самостално. Ово су Цариграђани одбили (Исто, стр. 64).

Догодило се да су истог поподнева (9. октобра) и представници Грузијанске патријаршије отишли са скупа у Равени: морали су да се врате због прославе тридесете годишњице патријарховања њиховог патријарха Илије (Шилишвили) (1977-2007). Треба такође констатовати да Бугарска патријаршија није имала своју делегацију у Равени. Дакле, три патријаршије нису биле заступљене у Равени: Московска, Бугарска и Грузијанска.

Такође је занимљиво да је Мешовита комисија у суботу 13. октобра, поподне усвојила на својој пленарној седници документ који говори као „Равена 2007“. Усвојени текст је по општој сагласности свих био под такозваним ембаргом (није смео ићи у јавност) до 15. новембра, до ког датума су све делегације требале да га предоче својим Црквама на увид и сагласност (Исто, стр. 67).

У Равени је исто тако договорено да се преговори наставе, сада на тему „улога епископа Рима у Цркви у првих хиљаду година“. Припремни рад за будуће заседање Мешовите међународне комисије одвија се у две подкомисије од по четири члана са обе стране. Једна је такозвана франкофонска подкомисија која за службени језик има француски, а чине је: Митрополит Макариос (Кенија), митрополит Василије (Кипар), архимандрит Григорије (Папатома) (Естонија) и др Андреј Кузма (Пољска), а са римокатоличке стране: свештеник Франс Бувен, архиепископ Роланд Мицерат, бискуп Пиеро Кода и свештеник Томас Пот. Англофонску подкомисију (службени језик енглески) сачињавају са православне стране: Митрополит Калистос Вер, Епископ Ириније (Србија), митрополит Атанасиос (Грчка) и архимандрит Јон Ица (Румунија). Такође је одлучено да следеће, једанаесто заседање буде одржано у октобру 2009. године на Кишу.

Равенски документ посебно третира питање саборности Цркве, али у контексту власти у Цркви, односно првенства, примата

(Одељак 40 и 41). Посебно се говори о епископу града Рима и његовим прерогативима и функционисању саборности Цркве. Подвлачи се поново римокентризам, кога у суштини није било у првом хиљадугодишћу, макар не у мери и облику како то виде римокатолици. У одељку 41, се, између осталог, каже да православни и римокатолици се не слажу „око тумачења историјских доказа из ове епохе везано за прерогативе римског епископа као првог, ствар која је већ била схваћена на различите начине у првом хиљадугодишћу“. Овде се свесно полажу поново темељи папског првенства и васељенске духовне надлежности која нема темеље ни у Откривењу нити у црквеној историји првих хиљаду година. Ово једноставно није тешко доказати и историјским примерима. Није Рим и његов епископ био место призива (апелација) у раној Цркви како се римокатолици погрешно позивају на неке каноне црквених сабора (Сардички сабор 343. године, канони 3, 4, и 5, видети, Атанасије (Јевтић, Свештени канони Цркве, Београд 2005, стр. 273-276, напомене 15, 16 и 17)). Пример Св. Лава Првог Великог у време одржавања Четвртог васељенског сабора то очигледно показује. Папино писмо или Томос упућен сабору није био одмах прихваћен. То је учињено тек после дуге дискусије, значајних примедби и појашњења многих места у, иначе по свему православном папином Томосу. Саборни начин постојања Цркве је део и саставни део бића саме Цркве. То не треба доказивати. Међутим, ако Црква заиста постоји на саборни начин, онда аутоматски отпада власт било којег појединца, поготово универзална, васељенска власт и надлежност једног као средишта или центра Цркве Христове на Земљи. На Западу, није тешко закључити, није од почетка било тако, али временом, стицајем многих околности, расте моћ или власт римског Епископа, али на штету саборног начина постојања Цркве, који је на Истоку сачуван. Цркви се одузима она слобода коју јој је даровао Господ Христос. Папоцентрична установа саборности цркве на Западу и покушај пројектовање таквог става у самом Равенском документу је за Православну Цркву недопустиво и одудара од саме бити Цркве и њеног основног одређења. Православни не би смели ово да прихвате, јер би их такав став извео из Предања и православног наслеђа. Ако се преговори у овом духу наставе, што је најављено за идућу годину (2009) на тему саборности и власти у Цркви у другом хиља-

дугодишћу до данас, Православни ће зачести у незахвалну ситуацију како да схвате, односно да прихвате и последња три сабора римокатоличке цркве, Тридентски (16. век) и Први (1869-1870) и Други ватикански сабор (1963-1965) који су једноставно потврдили и зацемеитирали папоцентризам до краја, по свему туђи и стран православном поимању и Цркве и еклисиологије уопште. Због овога би представници православних помесних Цркава пре самог наставка преговора у следећој години требали добро да преиспитају своје услове под којима треба преговоре да наставе. Ово утолико пре, јер већ сада у римокатоличким круговима се увелико говори да су Православни признали папско првенство - примат, што је римокатолицима био вековни сан, почев од Лионске, Флорентинске и свих потоњих унија.

Поводом Равенског документа огласио се у специјалном интервјуу кардинал Валтер Каспер један од сапредседавајућих Мешовите комисије за дијалог. Интервју је дао 18. фебруара (видети, zenit.org) и чини нам се био је доста искрен, али и веома јасан. Он каже да су „Православни пристали да говоре о универзалном (васељенском) нивоу власти у Цркви“ дакле, о примату. Он даље каже: „Јасно је да се овде ради о томе да само један кандидат има ову службу, а то је римски епископ. Јер у духу древног поретка (грч. таксис), у првом миленијуму римски престо је био први.“ Он исто тако упозорава да у следећим фазама преговора Православни би требало да боље и дубље осветле појам примата и појам првог, а римокатолици питање појма саборности на васељенском нивоу. Кардинал В. Каспер признаје да је Равенски документ само први корак и основно полазиште за преговоре“, али он стоји чврсто на позицијама своје цркве када констатира: „Када су у првом хиљадугодишћу помесне (локалне) Цркве биле у тешкоћама, оне су често апеловале (обраћале се) Риму. Рим је био центар призива (апела), и већ тада, у првом хиљадугодишћу играо је веома важну улогу“. Додуше, он исто тако каже да је и у првом миленијуму постојало различито поимање примата, које се као такво више развијало на Западу него на Истоку. Зато је, по њему потребно проучити детаљно први миленијум хришћанства да би се постигло боље разумевање Отаца, како Запада тако и Истока. „У првом хиљадугодишћу“, каже он „имали смо пет Патријархата, а сада имамо 15 Патријархата и неколико аутономних Цр-

кава. На Западу смо имали развој који је довео до Првог ватиканског сабора (1869-1870) са дефиницијом примата јурисдикције и папске непогрешивости, развој који Православље никада није прихватило. Овде имамо крупно питање, како протумачити ове различите развоје на темељу првог миленијума? То неће бити лака расправа, напротив, биће веома тешко да се прихвате Први и Други ватикански сабори. Дакле, кардинал је ипак свестан вековима нараслих новица које су Запад све више и више удаљавале од Цркве и од, како и он каже, првог хиљадугодишња хришћанске историје.

Међутим, у истом интервјуу В. Касперова размисљања иду даље и чак већ сада нуде нека могућа решења. Он каже да унутар римокатоличке цркве „ми имамо два Кашонска кодекса закона (Цодех иурис каноници) – један за латинску цркву, а други за источне Цркве са којима Рим има потпуно општење (заједништво, комунија). Сагласно овим Кодексима кашонских закона, примат се практикује на различите начине: на један начин у званичној римокатоличкој – латинској цркви, а на други начин у источним – присаједињеним Црквама. Другим речима речено, кардинал отворено говори о два аршина и мерила којима се руководи званична римокатоличка црква и у преговорима које води са Црквом. Ако Православни чак и пристају на пропозиције споразума око власти, примата и саборности Цркве, римокатолици ће остати при своме, али ће применити онај други Кодекс који је већ у оптицају са источним-присаједињеним Црквама.

Он је, с друге стране свестан, и признаје да римокатолици Православнима не могу да наметну систем функционисања првенства и власти којима данас живи та црква. Али, у случају обнове пуног јединства и заједништва, нови облик практиковања примата и власти у Цркви тек треба открити када је у питању православна Црква, при томе не одричући се постојећег поретка који је давно успостављен, не само са Првим и Другим ватиканским сабором.

Зашимљиво је иступање, а поводом Равенског документа умировљеног професора Атинског Универзитета Фласиоса Фидаса (видети мој осврт у, Православље, Божићни број 2008. година), и реаговање, доста нејасно и збуњено извесног Дејана Мачковића (Елурос) у виду неукусног памфлета, који су, нажалост главни и

одговорни уредник и редакција Богословља уврстили у свеску 1 за 2008. годину, стр. 76-81. Вероватно им памфлети такве врсте због нечега требају). Грчки етнофилетизам умировљеног професора Фласиоса Фидаса има космичке размере и дијахроничан је, он га пројектује кроз време, уназад и у напред све до есхатона и вечности. Тако о себи није мислио ни изабрани народ Божји Израил у Старом завету. Нажалост, такав став псеубично деле, не само у нашој средини, многи грчки стипендисти утапајући се без трунке размишљања о рђавим последицама и неоткривеној неутемељености таквих ставова.

Кратак осврт у прошлост

Вратимо се Равенском документу и односима са римокатолицима. У релативно новијој историји Цркве, последњих једну стотину и педесет година православна Црква налазила се пред сличним, ако не и већим изазовима. Дугорочна стратегија римокатолика доследно се сироводи и по могућству остварује. Папа Пије Девети (1846-1878) је 1848. издао своју Окружну посланицу, и на грчком језику, којом позива Православне у црквено јединство са Римом. Православни источни патријарси са својим локалним Синодима (дакле, не само Константињградска патријаршија) после само четири месеца су издали Окружну посланицу као одговор на овај папски изазов (Посланицу видети у, И. Кармирх, Та догматика т. 2, 1968, 905-925; српски превод у, Р. Поповић, Извори за црквену историју, Београд 2006, 425-446). У Посланици се црква назива „Божји рај“, а увек има оних који „неопрезно живе и грабе се за безбожним новинама као за новим оделом и примају у сасвим исквареном облику јеванђелско учење“ (Исто, стр. 425-6). Све новоуведене новине код римокатолика су „изврнуле целокуши апостолски образац по којем су све тајне и црквене уредбе извршаване, поредак који је древна света и православна Црква римска држала, која је тада (- пре Раскола) била најчаснији део свете католичанске и апостолске Цркве“ (Исто, 5,12). Посланица о папизму говори као о „једновлашћу у саборној Цркви и једновлашћу у раздавању дарова Светога Духа“. Говорећи о папском ауторитету Посланица источних патријараха, примењено на контекст Равенског документа, каже да папа „не украшава свој престо апостолским

исповедањем, већ се стара да апостолским престолом потврди своје достојанство, а достојанством своје исповедање“ (тачка 9). Патријарси источни се с разлогом питају половином 19. века, ко је од Отаца или од нас самих порицао њој (римској цркви), црквеним правилима дато старешинство у свештеноначалном поретку, докле год је она чувала у чистоти отачко учење“ (тачка 13). Даље се каже, да у тој цркви видимо и црвенство“ које је пресобраћено у господарење“ (тачка 13). Најопасније је „папино право на господарење у слободној Цркви Божијој“. Ако би се, претпостављају источни патријарси, којим случајем догодило да се папа покаје, „и ми бисмо могли рећи: „Целивамо свету руку која је избрисала сузе саборној Цркви“ (тачка 15).

Сличне садржине и скоро истим поводом настала је и Посланица Антима константинградског патријарха (1895-1896) из 1895. године. Патријарх је реаговао на Окружну посланицу Паше Лава Тринаестог (1878-1903) из 1894. године. Папа се посебно у Окружници обратио и словенским црквама и народима и позвао их у јединство са Римом. Патријарх Антим посебно говори о папском црвенству: „Папа мисли да сједињење може бити само ако се призна његово архијерејство и највиша духовна и световна власт целе Цркве, и ако се он, папа, призна као једини намесник (вицариус) Христов на Земљи и делилац свеколике благодати“ (Посланица, тачка 2). У Посланици се каже да Папа Лав XIII изоставља све битне и важне разлике у вери и учењу, а као главни „и тобоже једини узрок несугласице истиче питање о првенству римокатоличког епископа, и упућује нас на изворе да потражимо и видимо шта су мислили наши Праоци, и шта смо имали у првој епохи хришћанства“ (Исто, тачка 14). „Напа православна Црква Христова свагда је спремна да прихвати сваки предлог о сједињењу, ако само римски епископ одбаци једном за свагда самовољно уведене у својој цркви многе и различите противјеванђелске новотарије, које су и изазвале жалосно отцепљење цркава ...“ (тачка 3). На крају, патријарх упозорава целокупну пуноћу Цркве следећим речима: „Пазимо и чувајмо се сви лажних апостола који, долазећи у облику оваца, покушавају да варају и примамљују простодушнија срца код нас, разним и сумњивим обећањима, мислећи да је све што раде право, и обраћају ка унији, ако се само призна папа за највишег и непогрешивог и ап-

солутног господара целе Цркве, и јединог на Земљи наследника Христовог и извор сваке благодати!“ (Исто, тачка 25).

Изазов за Православне је био и у доба константинградског патријарха Јоакима Трећег ((1878-1884; 1901-1912) на самом почетку 20. века. Патријарх се 1902. године обратио свим помесним православним Црквама једном Посланицом у којој је скренуо пажњу на нека важна питања заједничка свим Православним. Између осталог патријарх указује и на потребу дијалога са „двема западним гранама хришћанства“, мислећи при томе на латине (римокатолици) и протестанте. Он скреће пажњу на чињеницу да поменуте западне цркве имају жељу за преговорима око постизања јединства, али исто тако каже да „није непознато да таква њихова богољубива љубав се сукобљава са непоколебљивошћу ових цркава у разликама, у којима они остајући, ... јављају се савршено нерасположени да ступе на пут јединства, које се утврђује јеванђелском и историјском истином. Они пак изјављују spremnost, али у границама и размерама на којима се жељсна догматска сагласност за нас јавља као неприхватљива могућност“ (Исто, стр. 480-481).

На патријархову Окружницу између осталих огласио се Свети Синод Руске православне Цркве из Петрограда 1903. године својом Посланицом (Видети, Р. Поповић, Извори, стр. 485-492). О латинима и протестантима Руси кажу да су „некадашња деца Мајке Цркве“ и овце једног стада Христовог које су се сада завишћу ђавола одвојиле и залутале... Нашим милим и уваженим и браћи (латинима и протестантима) познате су свагдашње жеље Рима, које су биле узроком његовог отцепљења; позната су у историји његова разна лукавства, и тајна и јавна, која су била упућена да потчини себи православни Исток; познате су скупе школе, мисионарска друштва, посебни монашки редови и друге установе, ... а једино у циљу да улове за себе децу православне Цркве... Према томе, ма како да су мирољубиве речи латина, ма како пажљиво они исказивали и наглашавали своју особиту љубав и уважавање према праославној Цркви, ипак те речи не треба и не могу да сакрију од наших очију погрешке Рима; зато по прекој потреби морамо још више јачати нашу обазривост и одлучност да тврдо стојимо на непоколебљивом темељу Православља и да се не заведемо никаквим лажним миром ...“ (Исто, стр. 488).

Као нека врста малог закључка, неопходно је рећи да преговори са римокатолицима нису никаква новина. Они треба да се воде али у духу вере и Предања Цркве не губећи никада из вида шта Црква јесте и које је њено основно послање у свету. Колико до нас стоји, треба свима изаћи у сусрет. Равенски документ је само радни документ и предмет је даљих пажљивих разматрања Мешовите комисије у следећим сусретима. Свакако, да о токовима преговора па и о тешкоћама у које се запада, треба благовремено и пажљиво обавештавати сву пуцоћу Цркве како би се избегли прерани закључци, оцене, ако не и саме осуде, и како не би, не дао Бог, дошло до отворених неслагања унутар саме Цркве. Свима је већ упадљиво иступање Руске православне Цркве и њених представника на Деветом и Десетом заседању (Београд и Равна) као и на Родоској припремној конференцији (18-21. јун 2008). Најгоре ће бити ако, не дај Боже ми Православни не будемо у могућности због својих слабости да пружимо заједничко аутентично сведочанство пред инославним, сведочанство о ономе што заиста јесмо као Црква Божија овде и сада и у вечности.

За будуће разговоре са римокатолицима на тему улоге римског епископа у Цркви у првом хиљадугодишту требало би добро у виду основних назнака и теза поставити полазиште за разговор држећи се при томе канонског и црквеног Предања и искуства Цркве у духу повозавестног Откровења Божијег које се непрекидно чува и живи у Цркви као „стубу и тврђаву Истине“. За Православне ће у следећим сусретима свакако бити изазов како превазићи римокатоличко учење и еклесиологију о тако званој „Петринској служби“ у Цркви коју они темеље чак и на апостолском предању које је посебно неговано и учвршћивано вековима уназад на Западу.

Литература:

- Равенски документ, Православље бр. 977(2007); [http://www.zenit.org/Proche Orient Chretien 1-2\(2008\) \(POC\)79-94. Service d'information 126\(2007\)190-196](http://www.zenit.org/Proche Orient Chretien 1-2(2008) (POC)79-94. Service d'information 126(2007)190-196).
- Игуман манастира Григоријат на Св. Гори, архимандрит Георгије, Православље, 1. април 2008.

- Реаговање на реакцију професора Власиоса Фидаса, Р. Поповић, Православље бр. 985(2008).
- Оглашавање извесног Д. Мачковића, видети у, Богословље 1(2008), стр. 76-81, као и превод реаговања В. Фидаса из Епископсис 671(2007)36-42, прев. са француског у, Богословље 1(2008)69-74, где В.Ф., не при пут, заступа отворени цариградоцентризам као папаизм римоцентризму. О овоме видети: С. Тројицки, Папистичке тежње код Грка, у, С. Тројицки, Изабране студије из црквеног права, Београд 2008, 187-198. В. Фидас, *Trop oecumeniljue et disparora orthodoxe*, Athenes, 1979.
- О Девстој седници мешовите комисије за преговоре са римокатолицима, на нивоу обавештења видети: Service Orthodoxe de Presse (СОП) 327(2008)7-9. Proche Orient Chretien 56(2006)3-4, 277-219. Православље бр. Бр. 985, Божићни број за 2008. годину. Service d'information 125(2007)III.
- Поподом издавања Унутства Папског већа за перу и учење о томе да је римокатоличка једина црква, видети реаговање: дневни лист Политика, 26. јул 2007 (Р. Поповић); Епископ Атанасије (Јевтић), у, Православље бр. 969-970. ИИИ од 26. јула 2007, стр. 42-43. Р. Поповић у, Православље од 1. септембра 2007, 10-12.
- У новијој црквеној историји искуства на релацији Црква – римокатолици и други инославни видети: Р. Поповић, Извори за црквену историју, Београд 2006:
- Окружна посланица Светог Марка Ефеског православним хришћанима на копну и острвима, стр. 364-370;
- Посланица источних патријараха о правој вери, Исто, стр. 402-422.
- Окружна посланица источних патријараха против посланице папе Пија Деветог упућене источним хришћанима 6. јануара 1848. године, Исто, стр. 425-446.
- Посланица цариградског патријарха Антима из 1895. године поводом окружне посланице папе Лапа Тринаестог, Исто, стр. 463-477.
- Посланица цариградског патријарха Јоакима Трећег Слетом Синоду Руске православне Цркве из 1902. године, Исто, стр. 478-483.
- Посланица Светог Синода Руске православне Цркве цариградском патријарху Јоакиму Трећем из 1903. године, Исто, стр. 485-492.

октобар 2008. године

протојереј-саврофор Радован В Поповић

ВАШЕ ПРЕОСВЕЩЕНСТВО,

Свети архијерејски синод у седници својој, под горњим бројем и датумом, донео је ову одлуку:

"Копију предатке Његовог Преосвештенства Епископа рашко-призренског Г. Павла, поводом насилне сече и одношења дрва из куме манастира Св.Тројице код Мукитишта, као и физичког напада том приликом на сестре овог манастира, доставити у препису г. Џемалу Биједићу, председнику Савезног извршног већа, с молбом ради знања и заштите српских православних светиња."

О предлој одлуци Светог архијерејског синода, част нам је извести Ваше Преосвештенство, с молбом ради знања, у вези Вашег акта бр.12/73.

Вашег Преосвештенства у Христу брат

За Председника
Светог архијерејског синода
член, Епископ сремски

Манастир

ЊЕГОВОМ ПРЕОСВЕЩЕНСТВУ ЕПИСКОПУ РАШКО-ПРИЗРЕНСКОМ
ГОСПОДИНУ ПАВЛУ

ПРИЗРЕН

ИЗ СТАРЕ ЦРКВЕНЕ ШТАМПЕ

Молитва Исусова *

(По руском)

Господ Исус, проповедајући на гори (Мат. 5, 1.), учио је да се треба молити Богу, велѣћи: „ишѣише и даће вам се; итражише и наћи ћеће; куцајше и отвориће вам се. Јер сваки који ишѣе, ирима; и који итражи, налази; и који куца отвориће му се... Кад ви зли будући умеће даре добре давати деци својој, колико ће више отац ваш небески давати добра онима који га моле“ (Мат. 7, 7-12). Света православна црква, по овоме учењу, саставила је многе молитве и за опште богослужење и оделите случајеве. Једна од ових молитава јесте и ова кратка молитва, која се зове „молитва Исусова“: „Господи Исусе Христѣ сине божји, помилуј мја грѣшнаго.“ Некад се она чита оппирније, као у опусту јутарњих и вечерњих молитава: „Господи Исусе Христѣ сине божји молитв ради пречистија твојеја матере, преподобних и богоносних отец наших и всѣх свјатих, спаси мја грѣшнаго,“ или, „молитвами свјатих отец наших Господи Исусе Христѣ боже наш, помилуј нас.“

* Хриѣански весник, стр. 533, година 1889.

Ми ћемо овим да позабавимо мало дуже наше читаоце са овом молитвом, прво за то, што је кратка, и што се тиме одликује од осталих молитава, а друго за то, што је важна по садржини својој; на коју су многи свети оци и црквени писци особиту пажњу обраћали, због чега ћемо уједно изнети и све оно што је о молитви овој цаређивано и писано. Рад ће овај бити од користи по историју молитава и савремено гледиште на краткоћу психову, са чега падамо се, да и поштованим читаоцима неће ни овај рад бити на одмет.

Молитва Исусова увршћена је у молитве општег богослужења, али је у главноме намењена за домаће богослужење, у ком се случају њоме или допуњују или са свим замењују молитве, које су одређене за домаће богослужење. За калуђере постоје, поред осталих, и ова правила, која се односе на молитву Исусову, а која нам служе за доказ, да се њоме могу заменити се остале молитве, које су за домаће богослужење одређене: „Монах а и сваки који би желео, да се по овим правилима управља, ако зна читати, мора свако вече читати повечерје, канон дневни, 4 катизме и поврх тога 600 пута произносити молитву Исусову. Олакшица је учињена само слабим и монасима као новим старешинама. По обичају, који је од старих остао, они могу у место четири катизме читати три, а место 600, произносити молитву Исусову 300 пута. Који не зна читати, мора, у замену за повечерје, произносити молитву Исусову 50, а за канон 30 пута. А који од њих не би могао ићи на богослужење црквено, тај мора у замену, произносити молитву Исусову, за вечерњу службу 100 а по другом строжем правилу 600; за полуноћницу исто тако; за јутрењу 300–1600, за часове; први, трећи, шести и девети по 50–1000, а са међучасјем 1600, а за велико повечерје 700 пута.“

Кад погледамо на речи Господа Исуса: *кад се молити, не говориш много, као незнабошци, јер они мисле, да ће за многе речи своје бити узвишени*“ (М. 6, 7), и ако вам изгледају чудновата ова правила која траже, да се молитва ова, која је важна баш за то, што краткоћом одговара овоме учењу Спаситеља, изговара тако много пута: то ће се ипак оправдање наћи у даљем излагању овом. Некад је довољно било, да човек искаже своју веру само овим: *„верујем да је Исус Христос син Божји“* (Дел. 8, 37), па да се може крстити. Сав символ вере у овој и краткој реченици, у којој је и

основ хришћанског учења. Изговарајући само реч Христос по св. Василију великом, значи, исповедати све: она указује и на Оца и помазаног Сина и Духа који се помазује као што вели ап. Петар, у делима апостолским: *„Исуса из Назарета, како га помаза Бог духом светим (Дел. 10, 38). Осем тога, звати Исуса Христом, значи: исповедати веру у њега, као у просветитеља, Спаситеља и цара, са обавезом, да ћемо живети по науци његовој. Исто је тако много речено и молитвом Исусовом. Њоме хришћанин и прославља господина Исуса и моли га. У њој исповеда и веру своју да је Господ Исус био и Бог и човек; исказује своје кајање за грехе; потребу благ датне помоћи; жељу за спасењем и паду своју у спасење. По учењу светих отаца, краткоћа молитве ове, не одузима јој ништа од оне силе, коју молитва треба да има пред Богом, кад се само произноси са тврдом вером и падом у помоћ Божју. Иако, једна покајна реч Митарева умилоствивила је Бога; једна кратка реченица „спасла је разбојника, који умираше са Исусом на крсту: молитва слепога Вартимеја била је: „сине Давидов, Исусе! помилуј ме?“ и он је нашао милост у Господу и прогледао, јер му тврда вера његова беше (Мар. 10, 47). Па са тога ни молитви Исусовој не може кратити силу њена краткоћа, ако се само буде произносила, са кајањем Митара, вером разбојника и слепога Вартимеја. У противном случају она не може имати никакву силу по речима Господа Исуса „*све што узвишеније у молитви верујући добићете*“ (М. 21, 22). Име Христово, које призиваемо у молитви Исусовој, заиста има велику моћ, у делу нашега спасења, да по речима апостола: „*нема другога имена под небом данога људима, којим би се ми могли спасити*“ (Дел. 4, 12). Но благи дар Христов не задобија се само изговарањем његовог имена, него тежњом, да са њиме ступимо у живо духовно општење помоћу вере, наде и љубави. Прозношења имена Христова треба да буде израз те тежње, у противном случају оно нема никаквог значаја. За доказ да наведемо један пример, који се помиње у делима апостолским: Господ Исус рекао је онима који вероваху: „*именом мојим изјонићете ђаволе*“ (Мар. 16, 17. Л. 10, 17). Спекулативани Евреји доконаше, да би то добро било, па и ако нису хришћани, ићи по народу, па именом Господа Исуса, као што он сам рече а уз добру награду спасавати сумануте, као што и данас, на сваки свој еспац стављају назив „радикал“ да би тиме обманули свет и по*

добру цену своје неваљале еснапе продавали. Али кад једном почеше њих неколико спомињати има Господа Исуса над човеком, у ком беше зао дух, скочи човек тај на њих, надвлада их, и при-тиште пода се, тако, да голи и израњски једва утекоше из оне куће (Дел. 19, 13–16). У овом случају име Исусово није било чудотворно, са тога што је изговарано без праве вере у Исуса, само са сујверним убеђењем, да голе речи имена Исусова могу имати чудотворну моћ. Молитва Исусова, осем тога што је кртка, и што се са тога удобније може употребити, важна је и са тога, што се по тврђењу Јована Лествичанина († 563 г.) са успехом може употребити, а противу расејаности, а особито кад нам, за време дугих молитава, и нехотице оду мисли на друге предмете.

Но особиту важност молитва Исусова има за подвижнике калуђере: За њих су учитељи цркве написали многа правила и упутства, која се односе на употребу молитве Исусове, а која ћемо ми у изводу овде изложити. У овим упутствима учење о њој излаже се у свези са учењем о духовној трезвености. Духовна трезвеност састоји се у строгој пажњи, на своје душевно стање, и у бризи, да се сачува чистоћа срца, а мисли упуте Богу и умној молитви. По учењу св. отаца, – учитеља подвижничког живота, и Господ Исус овим својим речима: *што излази из уста, од срца излази и оно појани човека*“ (Мат. 15, 18.) *„очисти најпре из нутра чашу и здељу,”* (Мат. 23, 26.) *„моли се оцу духом и истином”* (Јов. 4, 24), призивао је на духовну трезвеност. И овај подвиг духовне трезвености, претпостављао је спољашњим одредбама, које прописиваху устав и друга правила (Нил Сорски † 1508.). Тако по речима св. Агатоша, спољни знаци молитве, као што су гласне речи, пост, сузе, клечање, метанисање и други видни знаци побожности; а унутарња умна молитва, плод; а свако дрво, које не даје рода, сече се и у огањ баца. По св. Варсануфију († 563), узалудна је спољашња молитва, са свима спољним знацима и радњама, ако не буде помоћи од унутарње. Св. Исак Сириј (у половини 6 века) упоређује спољашњу молитву са утробом неплодним и сисом без млека. А св. Исихије Јерусал. († 432) вели: као што је немогуће живети без јела и пића исто тако, није могуће души без духовне трезвености, достићи, ни који степен савршенства хришћанског; јер није доста само, клоњити се злих дела, бојећи се осуде; него чувати чистоћу ума, који је око души.

По учењу св. отаца, да би ум пажљиво и уредно стражарио над мислима треба да се настани у срцу, како душа не би била узнемиравана, разним мислима, него, затворена у срцу, вазда осећала само радост и задовољство, које јој пружа Господ Исус (Никифор † 1120). „За време молитве, вели нам Нил Сорски треба бити и глув и нем, и уклонити од себе сваку мисао, па макар она била и добра; јер се из искуства зна, да кад се једном допуште мисли, макар и добре, за њима обично долазе и рђаве, и да ове прве отварају врата и другима.“ Да би се, за време молитве, уклониле друге мисли, вели нам Симеон Нови Богослов († 1032): треба ум, да се настани у срцу, и да бди над појудама срца, па одатле да шаље своје молитве Господу. И кад он, у средини срца, осети једном, сладост благих дарова Божјих, то неће ни излазити више одатле, него рећи, као што је једном и апостол Петар рекао; *„добро нам је овде бити”* (Мат. 17, 4.). Преосв. Тихон у писмима својим и хришћанском животу (изд. 1858 г.) вели: знам ја да сте ви писали, да од мисли чак и глава боли, али преселите ум ваш у срце, и у глави ће вашој нестати мисли, које се по њој буне и досађују вам. Кад год вас почну мучити разне мисли, покушајте, ситите у срце. Оно ће бити за вас са свим безбесно пристаниште. Одатле ће се све мисли разбећи. Немојте се лењити. У срцу је живот, а у њему је и врло удобно живети. Немојте мислити, да то могу чинити само савршени. Не, то може чинити сваки, који тражи Господа... Молите се и трудите, и да се настаните у срцу. И Господ видећи, да ви искрено желите то благо, помоћи ће вам да се настаните у срцу.

Свети оци, веле, да молитва Исусова, има велику силу, у делима духовне трезвености. Брод не може пловити без воде, вели нам Исихије, и чување ума не може се одржати без трезвености, смирења и непрестане молитве Исусове. Као што темељ зграде чисти камењем, тако и темељ, и врхунац ове добродетељке свето име Господа нашега Исуса Христа, које се у молитви Исусовој проузноси.

Молитвом Исусовом, веле нам, учитељи духовног живота, најлакше и најсигурније, могу се отклонити мисли, које нам за време молитве и нехотице, па и противу наше воље долазе. Ти, вели Синаит (у 14 веку) кад на те наиђу такве мисли, призивај господ Исуса непрестано, и оне ће сигурно одићи; јер од оне

топлоте срце, којом нас загрева молитва, беже оне као од огња. Слично томе вели и Исихије: као што без светлости сунце не би сјало, тако се и срце не би очистио, од телесних пожуца, без молитве Исусове.

Мисли, које треба победити молитвом Исусовом, често засева супарник наш ђаво, који „као лав ричући ходи и тражи кога да прождере“ (1 Петр. 5, 8). Али и противу лукавства ђавоља служи нам молитва Исусова, као победоносно оружје. Преп. Јов. Лествичар вели: именом Исусовим, убијај нападаче, јер од тога нема јачег оружја. А Исихије: кад би невешт крманоп, у време буре, бадио весла и крму у море а сам легао да спава, за тили би часак наступио бродолом; но још брже би пала у погибао душа, кад би занемарила бригу о трезвбености и призивању имена Исусова, у почетку искушења, и да, само, трезноћом ума и призивањем Исуса Христа, можемо успешно водити борбу са сотоном, који је преспреден и вешт у чињењу зла, а лак и вичан у борби, коју он води са светом, од Адама.

Молитву Исусову не треба остављати ни тада, кад се ум настане у срцу, вели нам Дијадок (епископ у 2. половини 5. века) јер му баш тада треба угодно занимање. А чиме би се погодније могао заштити такав ум, ако не именом Исуса Христа и мислима о њему; јер је речено: нико, ко духом Божијим говори, „не ће рећи: ацатемате Исуса; и нико не може Исуса Господом назвати осим Духом светим“ (1. Кор. 12, 3). Но он је дужан тако постојано очима вере гледати на молитву Исусову и Господа Исуса да га никаке пожуде и мисли рђаве не могу на страну завести. Јер они, који се, са особитим жаром љубави према Спаситељу, непрестано занимају тим светим, и славним именом, у дубини дупе своје, могу некад видети и светлост ума свога. Ово име, сагорева врло осетљиво ругобу на души, „јер је Бог наш огањ који спаљује“ (Јевр. 12, 29). Ово славно име, кад се одомаћи у срцу, ствара у нама навику, да љубимо благод Божју без икакве препреке. А напредак тај води правце духовној узвишености – савршенству у вери и молитви Исусовој, за так, вели нам Исихије, да могу видети тајне и објашњавати их, јер је за њих по речима псалмопсвца „ноћ светла као дан, а мрак као видело.“ (Пс. 139, 12).

Имајући у виду велику силу молитве Исусове и спасоносно дејство њено, свети Јован Златоуст († 407) писао је калуђери-

ма: „трудите се непрестано и јачајте у Господу, докле вас не чује. Иштите од њега милости проузносећи непрестано молитву Исусову, јер су „уска вратица и шесан љути шито воде у живој, а мало их је а што су они што се труде и усиљавају, кој ига налазе (Мат. 7, 14; 11, 12). И тако молим вас, не мојте срца ваша отуђивати од Бога, него се сећајте Господа свога, докле се то име не уреже у срца ваша... па правила ове молитве никад не заборављајте; него и кад једете или пијете, и кад идете или радите, увек се молитв речима молитве Исусове“, јер нам и божанствени апостол вели: „непрестано се молитв“. Само што ове речи апостола не треба погрешно разумети, као што су то богомољци, који се зваху *Евѣихи* чинили, па остављати сваки други користан рад. Молитву Исусову врло је угодно због краткоће своје произносити уза сваки рад, као што је то св. Луције чинио. Тако, он је дању плео котарице уз прилежну молитву Исусову. Половину добивених новаца од ових котарица давао је сиротиња, која се сећала њега и молила се за њ Богу и онда, кад је он спавао, те је тако, заиста вршио, непрекидну молитву по речи апостолској.

Калист патријарх и Игњат у XIV веку, веле, да се молитва Исусова у почетку састојала из ових речи: „*Господе Исусе Христие Сине Божији*“. Свети оци доцније су додали реченицу: „*помилуј ме*“, а по Нил Сорском на послетку и реч „*иришноїа*“. Међу тим за нашој вером, довољно је рећи: „Господе Исусе“ или „Христие Сине Божији“, па чак и само „Исусе“.

Неки даваху особити значај броју речи, из којих је састављена молитва Исусова доводећи их у везу, са речима Апостола Павла „*волим њеи речи умом својим рећи, нећо ли хилјаду речи језиком*“ (1. Кор. 14, 19), велећи: „не може се исказати, колико смо срећни, што смо се удостојили изговарти тих пет речи: „Господе Исусе Христие помилуј нас“.

Платорије Синаит разлаже, како једни веле, да молитву Исусову треба проузносити речима, а други умом, а сам је за обоје; како је кад коме угодније и лакше, само предлаже, да је увек треба проузносити спокојно, да не би говором успавали осећаје.

За подвижнике духовне, који тражише духовну узвишеност и савршенство, вели Нил Сорски слеђујући за Грнт. Синаитом и другима; да употреба молитве Исусове не искључује не само учешће у црквеном богослужењу, него и друге домаће мо-

литве. Шта више кад се ум замори од напрезања, тада је врло угодно латити се пјенија, те песмом одморити ум или слушати читање псалмова, али и то чинити само онда, кад је потреба, чувајући најстроже типину, мир и спокојство душе. Јер је слаба помоћ лађи од весала, кад је заносе бура на море страсти, него кад се бура стиша, весла се могу са коришћу употребити.

Свети оци препоручивали су још, и кретање руку за време молитве. Тако Гл. Синаит говорио је: да је добро за време молитве устати, подићи и руке и очи к себу; и опет сести на продужити молитву да би се тиме одагнале друге мисли, сета и лењивост. Даље, рече Исихија: „са дисањем твојим сједиши име Исусово“. Симеон пасторик једног од константинопољских манастира у половини II века применио је овако: пошто је сео на столицу у ћелији мрачној, прибранио је мисли своје, а задржао дах, па кад год би повукао дах к себи, он би тада изговарао молитву Исусову. Овај начин молитве увели су одмах у употребу атонски калуђери, због чега су врло често и незаслужено нападани били. Тако ако је било таквих, који су молитву оваку, више механички вршили, неоправдано је било у опште нападање оваке молитве јер оградњавање даха, није то, што и прекраћивање. Зар се и нама често не дешава, да нам у тузи речи са дахом испрекидане иду? А што се тиче усамљености, о томе нам и Спаситељ вели: „а ти, кад се молиш, уђи у клет своју и затворивши врата своја, помоли се оцу својему, који је у тајности“ (Мат. 6, 6.).

Овако упражњавање у духовној трезвености и молитви Исусовој по тврђењу св. отаца, доводи често дух у неко изузетно стање. У таком стању, благодат св. Духа облада умом, молитва престане, и ум обузет духом престане да мисли, тако, да човек не зна где је, у ком се стању оспособљава да види виђења слична оним, која је на пример имао пророк Исаија (6, 1.) прв. мученик Стефан (Дел. 7, 56) и апостол Павле. Практични учитељи нису одрицали могућност, да овака виђења могу бити и производ болеснога стања фантазије, или духа злобе, који се по речима апостола, преобразио у анђела светла. Но у такве обмане, падају само они, који нису имали добре учитеље, или се нису држали прописаних савета и правила. За то се увек, свакоме подвижнику препоручивало, да се послушно држи искусних учитеља. Симеон Нови Богослов вели: Ово свето стање многи су задобили само обуча-

вањем али врло су ретки они, који су га задобили без обучавања. Осем тога оци су строго осуђивали оне, који су и нестрпљиво и дрско тражили виђења. За то су препоручивали смиреност и чисту савест у односу и према Богу и ближњима.

Свети оци за тим су описивали знаке, по којима је могуће разликовати дејства св. Духа од ђаволје обмане. Пр. Максим рекао је Гл. Синаиту: дух лукави, чим се приближи, збуни, помете и помрачи ум, направи га, као да је истушио, и да бесни; расрди и олоједи срце, произведе бојазан, страх и надувеност; поглед замути, и ствара пред очима разне сањарије. На против Дух свети долазећи, прибира мисли, чинећи ум пажљивим и смиреним учећи га, да се постојано сећа на смрт, на грехе и казне. Дупку прави благом и умиљатом, и очи пуни кротошћу и сузама. Душу теши страдањима Господа Исуса, а уму пружа висока, света и несаблажњава виђења, уживајући, радост, мир, дуготрпљивост, благост, милосрђе и т. д. (Житије пр. Максима в. Доброт.).

У XIV веку породиле су се препирке око Молитве Исусове. Узрок овим препиркама био је Варлаам, накабријски монах, који је живео на истоку, па се отуда доселио у Солун 1328 године. Он се у почетку издавао за поборника православља, па је написао чак и неколико списа противу папе, али све је то чинио само за то, да би доцније под кровом православља успешније радио, у корист западне цркве. Кад је стекао поверење императора и народа, он је на крају скинуо образину, и отворено стао унижавати источну и хвалити латинску цркву; али праведно нападнут и изобличен, од св. Глигорија Паламе који беше, у то време игуман у једноме атонском манастиру, Варлаам се у 1338 години врати у Италију. После годину дана он се понова настани у Грчкој, у жељи да склони Грке, да се саједине са западном црквом; рад чега се опет претварао, да је православни хришћанин. А да би му, успех био поузданији, реши се, да поколеба, најтврђи град православља – атонске монахе, због чега се трудио, да нађе у животу њиховом какву неправилност због које би их могао напасти. Он се, за то, упозна са једним простодушним старцем, претварајући се, да је невешт у подвижничком животу и молећи га да му за то да потребна упутства. Старац му поверује, и преда правила подвижничког живота атонских калуђера, у којима се описују и виђења, која могу видети духовни узвишени подвижници, узносећи мо-

литву Исусову. Варлааму је то било довољно за извођење својх смерова. Он је одмах и усмено и писмено проносио, да су атонски монаси пали у заблуде, да обмањују и себе и друге, називајући их *Евхихиима* и т. д. Противу њега опет је устао Илгорије Палама, позивајући Варлаама, да сам по упуствима и надзором мужа, који се већ удостојио Божије благодати, проведе подвижнички живот и увери се о духовним виђењима божанствене нестворне светлости, коју су видели апостоли и којом су осветљени многи мученици у време страдања.

Сад ти Варлаам из овога изведе још, да су атонски монаси пали у јерес, јер верују у божанственост и нестворност таворске светлости – дакле у два почетка, створени и нестворени – у двобојје. На не задовољавајући се само борбом овом која се продужавала за 3 године, он потражи код императора и патријарха, да монаси атонски и њихов представник, Илгорије Палама, изађу пред суд саборски. Да би се ова борба прекинула сабор се састане 11. Јуна 1341 године у присуству императора Андроника млађег и патријарха Јована Калека. На сабор су дошли: Илгорије Палама са атонским монасима, и Варлаам. Пошто је сабор саслушао окривљивања, изнео је пред атонске монахе, да одговоре на два питања: о таворској светлости и молитви Исусовој. После одговора њихова и спора, у коме је учествовао и сам император, Варлаам је на крају признао, да је на погрешном путу био, и молио окривљене за опроштај, а за тим се удаљио у Италију, не вративши се више у Грчку. Но кајање његово било је притворно. Он је оставио по себи у Грчкој свога ученика Акиндина, који је продужио смутње, које је учитељ његов посејао. Ми немамо потребе, да пратимо оно, што се по томе даље збивало на неколико нових сабора. За нас је доста, да се задржимо на поменутом сабору с тога што се само на том сабору говорило о *молитви Исусовој*.

Из споменика, који су о томе сабору до нас дошли, види се, да је Варлаам говорио: како је учење монаха атонских, о молитви Исусовој, дело новијег, јерстичког доба, и да нема ничега општег са учењем старих св. отаца, који учише о трезвености духовној и чувању ума и срца; како они стоје у договору са Богомилима, по томе, што и Богомили одбацују остале молитве осим молитве господње, па и они употребљавајући само молитву Исусову, чише остале молитве излишним. И на послетку што не изговарају у мо-

литви Исусовој реченицу „*Боже наш*“, као што то чине остали православни него „*Сине Божји*“ подражавајући тиме Богомила, који Исуса називају сином Божјим. На све ово стоји у саборскоме раду, забележен овај одговор: Ове речи Варлаамове противрече сведоцима апостола Петра, који је основ вере по речима Спаситеља. Петар је рекао Господу: Ти си Христос, Син Бога живаго. А одговарајући Исус рече му: благо теби, Симоне, сине Јоани! Јер тело и крв нису теби то јавили, него отац мој, који је на небесима. (Мат. 16, 16–17). И у символу вере ми исповедамо: „Верујемо у једнога Бога Оца, Свемогућег, Створитеља. И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божијег, јединороднога, који је од Оца рођен пре свију векова.“ На зар сад не исповедамо Христа као Бога, кад велимо да верујемо у сина Божијег? Даље, да се употреба молитве Исусове на Атону слаже са учењем св. отаца, наводе се сведоче Златоуста и других са изјавом, да се о томе могу многи докази навести. Но да је Император зауставио даљи говор о томе предмету, који се окончао кајањем Варлаама.

На крају саборскога рада стоји забележено, да су монаси атонски оправдани а Варлаам, осуђен једногалсно, молио за опроштај.

Нека би Господ дао, да сви будемо прожмани уверењем, да је молитва потребна не само за себе, него и за друге људе, по речима апостола: „*молиће се Богу један за другог*“ (Јак. 5, 16), и да се она може успешно, по све дневно вршити, без икакве дангубе, уза сваки користан рад, и у кући, и у пољу, и у дућану; и за столом и плугом и тезгом, на славу оца небесног, а мир и благостање целог света.

Живота С. Миловановић

Судија за прекршаје НО спреча сарпачијског у Призрену, у административно-казненом поступку против УКАЈ Аслана РАМАНА и БОБАЈ Рамиза РАМАНА, за прекршај из чл. 57 тач. 4 Закона о шумама, а на основу чл. 51, 62 и 124 ОЗП

РЕШЕЊА

Окривљени УКАЈ Аслан РАМАНА, зем. из села Кориче, НОО Љубижда, спре- за шарпантинског, рођен 1935 год., неосежен, наводно некажњаван и Окр. БОБАЈ Рамиз РАМАНА, учесник основне школе, из села Кориче, НОО Љубижда, спре за шарпантинског, рођен 1936 год. наводно некажњаван

ОДРОВОДНИ СУ

Што су дана 20. XI. 1952 године у шуми манастира св. Марка у намери да себи прибаве противправну имовинску корист, без одобрења надлежних органа порекли 200 комада храстових стабала, дужине 2 метра, дебелине 5-7 см. и тиме нанели штету манастиру у износу од 8.000.-дин., чиме су починили прекршај из чл. 57 тач. 4 Закона о шумама, па се на основу истог законског прописа

КАЖЊАВАЈУ

НОВЧАНОМ КАЗНОМ и Укај и Бобај у износу од по 500.-петстотине динара, коју су дани да плате у року од 10 дана након правоснажности овога решења у корист Фонда за социјалне установе НР Србија.

Епархијски управни одбор православне епархије у Призрену упућује се надлежном суду ради остваривања причињене штете.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Епархијски управни одбор православне епархије у Призрену, Нод Бр. 1958/52 год. поднела је пријаву Јавном тужништву у Призрену против Укај Рамана и Бобај Рамана, оба из села Кориче, јер их је чувар манастира и шума Матун Гигић узхватио дана 20. XI. 1952 год. када су посебили 200 комада стабала којом је приликом једноме узео камесу а други није хтео да да, па су томили и накнаду за причињену штету.

Окривљени Укај Раман на саслушању код тужништва изјавио је да је негова и његовог друга Рамана узхватио чувар манастира где их је нашао са големим повраћеним коњи и прикупљених сува дрва којом када му је од стране истог одузет један конопат и капут те да је морао да пође до куће и да донесе камесу коју је продао чувару а овај да му је врати одузети капут. Дава је навео да прикупљена дрва нису однели својим кућама. Исти је навео да су нека два лица чему непозната које их он ни- део када су изашли из шуме те да су вероватно они посебили шуму, док они то нису учинили.

Окр. Бобај Раман на саслушању код тужништва изјавио је да је та- ко да их је чувар шума затекао у манастирској шуми када су позли да на- беру сува дрва и да оваде куће и да су се са собом понели конопат и п- јук, када му је чувар узео капут те да је овај дао конопат а чувар му вратио капут.

На основу пријаве и изјаве окривљених дате код Јавног тужништва види се да су окривљени позли у манастирској шуми да прикупљају сува дрва и да ваде наветкове, што су и учинили, јер то Укај Раман призна- је, те да је и ова радња забрањена по Закону о шумама чиме су починили прекршај, а да дрва која су позли у пријаву нису посебили они већ неко други, као и да дрва и наветке која су прикупљили као и пакове нису одне- ли својим кућама већ да су иста оставили где су их прикупљили. Исти су позли са камесом и узем те се верује и да су нека танка стабла и по- секли и то онолико колико су они сами могли да понесу на својим лежи- ма, па је судија, на основу пријаве и изјава окривљених донео решење као у диспозитиву узимајући у обзир тежину учињеног прекршаја, да су малолетништво те се верује да ће рата казна остати овој пријави да други пут овако што не чине. Судија је одбацио захтев Епархијског управног одбора као неоснован јер се право штете није могло доказати, јер окрив- љени тврде да дрва која су прикупљила и повадила пакива нису понела, док се у пријави каже да су посебена стабла сутра дан подигли, те се исти упућује надлежном Епархијском суду ради остваривања овога захтева за причињену штету од 8.000.-динара.

КОСОВСКО

Натовско бомбардовање Призрена и његове последице

Последња деценија XX века је у знаку ратовања на Балкану. И Призрен у свом националном шаренилу био је у сталном ишчекивању, рата и ратног сукоба, посебно што је он по- гранично место. Бутало се и очекивало. На устима мепта- на: рат, када ће почети? бомбардовање. Пораз или обрачун. Ста- новништво се ускомешало. Милиција и војна лица селили су покретну имовину. Селили породице, децу. Знало се да рат са со- бом оставља не само смрт нејужних, већ и смрт многих вреднос- ти на којима почива култура једног народа. Многи се питали са ким да ратујемо? Зашто? Али, знало се да НАТО – нешто припре- ма. Код Срба се осећала збуњеност. Почели да напуштају При- зрен. Што је ситуација била тежа то је власт постајала све суро- вија према њима. Уведена је радна обавеза. Са посла се није сме- ло изостајати. Једном речју, као да су Срби и Црногорци Косме- та жртвовали?

Да би Југославија изишла из те кризе покушала је да се у Рамбијеу у Паризу у Француској споразуме. Но то није био

споразум већ ултиматум кога су диктирале светске силе, а кога наша делегација није могла да прихвати – кажу чланови делегације. “Југославија је позвана – како су тврдили: за своје добро (!) – да потпише пристанак на умарширавање НАТО снага на Косово са неограниченим овлашћењима по целој територији земље, а тиме и губитак своје суверености и државности”.

Од преставника националних мањина из Призрена који су као чланови делегације ишли у Рамбује били су: Зејнел Абедин Курејши (Турчин), Рефик Сенадовић (Муслиман), Љуам Кока (Ром), Сокољ Чуше (неопредељен). Како је до њиховог избора дошло није нам познато, али се зна да су они представљали неку полугу преко које су се преламали одређени политички догађаји и то не само у Призрену него и шире. Међутим, догађаји који су се десили испред Синан пашине џамије у Призрену и селу Речане од старане муслиманки које су захтевале да се њихова деца разоружају – предају униформу и оружје и да не иду на границу да бране домовину представља један сраман чин коме нема коментара. Али, муслиманке нису тражиле да посао напусте муслимани који су радили на врло одговорним местима у Мишитарству одбране у Призрену и упознавали се са многим војним тајнама.

У овом периоду био је формиран и „Штаб за одбрану града“ који је у условима да граница према Албанији буде пробијена требало да организује евакуацију становништва.

Оваква организација одбране Призрена о којој народ није био упознат говори да је Призрен био турско подручје због чега је од фебруара 1999.г. до почетка бомбардовања била присутна тиха мобилизација резервиста, јер су се очекивали сукоби посебно што је то погранично место. Ћутало се и чекало.

Најзад и тај дан бомбардовања је дошао. Без објаве, мучки и из мрака, ваздушни напади НАТО снага на Југославију су почели 24. марта.

Среда, 24. март 1999. године у 19,12 сати из базе у Авијану полетела прва флота у којој су немачке летелице типа „торнадо“ и амерички ловци Ф-16 и Ф-18 АЕ-6Б, а из базе Перфорд у Великој Британији бомбардери Б-52. У првој ноћи бомбардовања осим из Италије, циљеви у Југославији су гађани са летилицама које су долазиле из ваздушног простора Мађарске, Хрватске, Македоније и Албаније.

Најзад прве експлозије чуле су се у 19,52 h у Приштини када је гађан аеродром у Слатиши. Тада су и пале прве жртве. Погинуло је 16 војника а 38 рањено, а један се води као нестало. Тог дана Призрен није гађан. Преко његовог неба пролазили су само авиони.

Следећег дана у четвртак, 25. марта пале су прве бомбе и на Призрен. У 19,55 h гађана је касарна „Лушан Силни“. Било је жртава, а само пет минута у 20,00 h гађано је и погранично село Жур код Призрена. Изненађење код Албанца. Хаброст прераста у разочарење. Зар и Албанци гађати? То су биле њихове речи.

У петак 26. марта у 17.00 чуле се у Призрену јаке детонације, а 27. марта на изненађење мештана, посебно Албанаца, Турака и Муслимана чула се вест преко радија да је у 20 часова у Буђановцу у њиви овог сремског села пао, погођен над Фрушком гором најмодернији амерички авион П-117 А, хваљен као „невидљиви“.

У недељу 28. марта у 04,35 h поново је гађана касарна и околина Призрена.

Следећих дана у понедељак, уторак и среду 29,30 и 31. марта Призрен је био заобиђен, али се тачно зна да је за то кратко време у року од седам дана НАТО агресија само на нашу земљу бацила бомбе чија је разорна моћ била двоструко већа од бомбе бачене на Хирошиму 6. августа 1945. године. И поред тако жестоког напада и разорних бомби Приштински корпус војске Југославије успео да зароби једног америчког подофицира и једног војника, наредника Џемса Стоуна и Фундрју Рапреза и специјалца Стивенса Гозалеса припадника извиђачке чете америчке дивизије чија је база у Немачкој, а у нашу су земљу стигли из Македоније. Касније су ослобођени.

Тако је братска бивша република Македонија здушно помагала НАТО и албанске терористе дајући им могућност да се што боље обуче за обрачуна са Србима. То је Србе изненадило и разочарало. Призрен је са извесним паузама бомбардован. Бомбардован је и деветог дана, првог априла и то у 01,30 сати у време када је у ноћној тмињи било мирно. Када се народ припремао за сутрашњи дан и нове догађаје. А управо НАТО је тежио да сколошки поремети Призрен. Зато је десетог дана, 2. априла са нападом на Цвилен (огранак Шар планине изнад Призрена - брзжуљак Шар планине одакле је каштажом снабдеван са једним де-

лом воде Призрен) наводно гађан репетитор, а у понедељак 5. априла у 04,15 h поново је гађана касарна „Душан Силни“, а у 14,00 Шаинце код Драгаша. Том приликом бомба је пала на албанско село. У склопу тих догађаја 14/четрнаестог/ дана бомбардовања у уторак 6. априла Савезна влада и Влада Србије донели су одлуку о прекиду ватре на ОВК и то од 6/шестог/ априла у 20,00 часова из свих дејстава војске и полиције, и ако је она непрекидно киднаповала невинне Србе по Космету а по селима копала ровове и припремала се за коначан обрачун. А већ следећег дана 7. априла, немачка секција међународне секције лекара оптужила је НАТО да у нападу на Југославију користи радио активну муницију.

НАТО је почео да користи касетне бомбе на Велику Хочу, српско насеље и том приликом је повређено осам мештана и двомесечна беба. Одмах следећег дана 10. априла у 16.00 h Призрен је поново ракетан са шест ракета, а наредног дана, 11. априла у 03,30 h испаљено је шест „томаховк“ ракета.

Овакве злочине НАТО-а нису одобравали ни поједини авијатичари европских земаља. Тако је група норвешких пилота одбила да учествује у нападима НАТО-авијације на Југославију, што је изазвало одобрење у њиховој отаџбини.

Натовска авијација је свакако имала одређене објекте које је бомбардовала врло смишљено, директно или у промашају, па и 14. априла гађали око касарне „Душан Силни“ и ако је иста могла да се сруши из првог бомбардовања. И то је гађање извела услед дана у 11.00 сати. Велика разорна моћ бомби подигла је прашину да је цео крај око касарне био за дуго у облацима те прашине.

И албански терористи су били сваки даном све свирепији тежећи да искористе нападе авијације НАТО-а, упадну у југословенску територију. Тако се у реону карауле „Кошаре“ и „Корина“ западно од Ђаковице уз ваздушну помоћ НАТО авијације покушали да се убаце у нашу земљу. Том приликом је погинуло 150. терориста јер су их наши граничари спремно дочекали.

У овом периоду, 23. априла чланице НАТО-а одиграле су најбезочнију улогу када су бомбардовали ЈРТ и побили њихове раднике, а 28. априла у 23,00 у бомбардовању Призрена четворо је погинуло а осморо рањено у ромском насељу. То је исто задесило Призрен и 1. маја у 13,10 h у насељу Курило, предграђу Призрена. Због бомбардовања погинуло пет цивила а повређено двадесет и

три. И то је бројка која говори о злочину који није бирао нацију. У Курило, насељу Призрена 99% су Шиптари и Турци. То је знак да је НАТО преко „Људска права“ хтео да реализује своје планове.

Призрен је последњи пут бомбардован четрдесет деветог дана у уторак 11. маја када су у 12,05 h испаљена два пројектила.

Мада ова хронологија бомбардовања Призрена није потпуна јер је тешко описати шта се све дешавало, најпре поред саме границе – планине Паптрика и Коритника, где су војници ЈА свакодневно били изложени бомбардовању и отровним гасовима који ће се сигурно негативно одразити на њихово здравље. Али, њихова одбрана је доказ да је једна мала земља од европских и ваневропских великих сила дивљачки уништавана. Она је успела да сачува границу своје земље људски и ратни потенцијал. Трагично је и то, што су преставници НАТО снага присилили Југославију да потпише споразум у Куманову, у граду у коме се некада пред победничком српском војском и командом потписивао споразум са великим европским земљама.

Владика Рашко-призренске епархије др Артемије Радосављевић у свом извештају СССИЦ каже: „Голгота српског народа одмах после потписивања кумановског споразума 9. јуна 1999. године. Док се – наствља владика Артемије – председник Савезне републике Југославије Слободан Милошевић обратио нацији први пут од бомбардовања објавом победе“.

Потписивање споразума у Куманову, војска Призрена посебно резервисти, сматрала су издајом. Многи су од њих плакали и спомињали имена својих палих другова рецима: „Зашто погинуше наши другови? зар овако? Гранични предели према Албанији натошљени су крвљу наших палих другова: Плација, Морина, Кошаре, Врбница – неће бити заборављени. За своју домовину погинули би сви. Нашим злотворима не би дали да је покоре. Зато се ужасавамо“ – завршавају војници.

Потписивањем споразума у самом Призрену настао је општи хаос. У том периоду од 24/III – када је почело бомбардовање па до потписивања споразума у Куманову 9/IV свакодневно су Шиптари демонстрирали улицама Призрена. Вриска по улицама а посебно у „Ортаколу“, околу хотела „Тхеранда“ до округа, на Шадрвану. Власт није реаговала. Било је провокација без имало култре.

Старији Шиштари, Турци а делом и муслимани нису демонстрирали, српска милиција није интервенисала.

Као подршка својој држави, демонстрирали су и Срби, Црногорци али мирно и достојанствено. Демонстрацијама у Призрену се прикључили и Срби из околних села: Љубижде, Новака, Смаћа, Средачке жупе и др. Цела ситуација је сваким даном бивала све тежа. Градско руководство је било збуњено. Народ се стално окупљао на простору Прве месне заједнице „Јованка Радивојевић – Кица“. Чекао је обавештења... Најзад 11/јуна 1999. године у петак окупио се српски народ и остали заинтересовани у летњој биоскопској башти „Бистрица“ и чекао делегацију СПС из Београда. Дошли су Растовић Александар, Перчевић Горан и Шуваковић Урош. По протоколу заједно са призренским руководством фотографисали се. Након тог церемонијала свако од њих редом почео је да говори и доказује како је Југославија потписала веома повољан споразум и да се немамо чега бојати већ да останемо ту где смо“. На све то било је реаговање народа посебно демобилисаних војника са ратишта. На предлог присутних: „Ако останете овде Ви, остаћемо и ми сви“. Одмах су реаговали и одговорили: „Ми имамо своје задатке и задужења које морамо да завршимо“. Исти одговор као и одговор министра Бацета Ивковића у Пећи.

Тих дана је СПС слао по Космету делегације које су имале задатак да убеђују народ да се не помера са својих вековних огњишта. Све је то било уочи егзодуса Срба, Рома и других лојалних грађана. Али нико од њих није гарантовао безбедност. И преставници Борског округа, њих шесторица су по истом задатку, са истим обећањима тражили да остану сељани села Новака. Али све узалудно.

Егзодус Срба је био током читавог периода рата. Одлазила је младеж. Одлазили су сви који су могли и имали где. Највећи организовани егзодус почео је 14. јуна када су се колоне припремале од раних јутарњих часова па до покрета у 11. сати. Пошло се преко Брезовице. Петнаестог јуна су неке директоре у Дуванском предузећу киднаповали и саслушавали а онда на изнајмиће пустили кућама – по речима Свете Чичића. А 16/VI немачки КВОР око „2000. Срба преко Сува Реке и Дуља протерао из Призрена и околине. Последице свих ових догађаја су те што је Призрен остао потпуно етнички чист град у коме је само стоти-

нак стараца остало јер нису могли да се одселе. Богословска зграда је била уточиште и заштитни центар. Од тог времена до писања овог рада у Призрену је остало по неким подацима само 69. Срба и Српкиња да живе затворени у својим кућама или Богословији. Један дао је за ово време због старости или болести поумирао, а други део чека смрт. Призрен је данас еколошки црна тачка на карти бомбардованих предела, загађен најотровнијим убитачним по организам честицама. До када ће та еколошка загађеност у тој некада еколошки чистој средини трајати то ће време показати. Но, и поред тих еколошких последица српски народ свакодневно чека да се врати својим кућама, гробовима и успоменама. Да се врати својим вековним богомољама које су га у добру и у злу чувале и удивале веру у живот.

† Бекослав А. СТАНКОВИЋ

Призрен

лична библиотека
др. Наум

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА
ПАРОХИЈА МЕТОХИЈСКА

бр. 36

10-1-1985
у Кални

Архијерејском Намеснику

Наћ

Извештавам надлежног Намесника о следећем, у недељу 6-X-1985 год, служио сам Св. Литургију у манастиру Преображења у Будисавцима, по доласку кући обавештен сам од мојих да је обијена црква Св. Василија у селу Долац, обавестио их је Ранко Башић из села Долаца, а исти пријавио надлежном супу у Кални. Сазнавши за ово одмах сам отишо у Долац да обиђем цркву, и видим шта је у питању. Предраг Башић син Милака Башића који је члан црквеног одбора, пошто је самом на лицу места и упозорио ме да се не смеју дирати ствари у цркви које су биле разбацане јер Петролина милиција коју су сачињавали Ђазин Бериша, Радоје Боховић као и њихов техничар за снимање оваквих провала није завршио снимање истог дана, услед неисправности фото апарата тако да смо чекали да се снимање заврши 9-X-текуће године око 14 часова. Црква је обијена са металном штаплом колико се ја разумијем то је дебелина Арматуре Ф 22м. што се може утврдити на основу тога а по усменој изјави ~~надлежног~~ милиционера да нису у питању деца мањег узраста него одрасли јер је штангла била савијена, приликом прегледа услед обијања црквених врата, а за то је требало прилично снаге. Познајући инвентар поменуте цркве нисам мога закључити да је нешто укр. пано осим што су ствари по цркви све биле испреметане и разбацане чак и свети Сасуди развијени тражећи новац. Новац је сав однемен са целивајуће иконе и осталих икона, али на основу продатих свећа као и слабо одлажења верника у исту цркву није било смањен више новца од три хиљаде 3000.00 н. динара.

Надлежни суп из Калне по њиховом обећању водиће истрагу како би се признали виновници овог недела.

Молим Архијерејског Намесника да исти извештај проследи надлежном Архијереју, на његову надлежност.

Парох метохиски

ПРИКАЗИ

Шиптарски геноцид над Србима у хх. веку *

Предговор

Појаву ове неobicне књиге на светло дана омогућио је, пре свега, сам промисао Божији, пројављен преко необичног и преславног чуда Божијег. После пострадања српског народа и Српске Православне Цркве на Косову и Метохији од јуна 1999. године, када смо са својим народом прогнани са своје катедре у Призрену, у нашу епископију се уселио немачки КФОР који је преузео и писмену обавезу да је штити, као и зграду српске православне Богословије и манастир Светих Архангела. У епископији је остао сав инвентар, као и богата епархијска архива, а Ми смо седиште Епархије привремено преместили у манастир Грачаницу.

Године 2004. не слутећи ништа, осетили смо неку унутрашњу потребу да нашу Архиву пренесемо из Призрена у Грачаницу. Тај посао смо обавили 15. марта 2004. године, дакле само један дан пре стравичног мартовског погрома, којег су у присуству међу-

* Издавач: Епархија ратко призренска, Београд - Грачаница 2008. год.
(Овде објављујемо Предговор и један краћи део текста са почетка књиге)

народних снага КФОР-а извршили шиптарски злочинци. У том погрому највише је пострадао Призрен. Већ 17. марта спаљене су све призренске светиње, па и зграда Епископије. Да дан раније Архива није изгнана, била би у огњу и пламену за увек уништена, а тиме избрисана сва акта и документа која сведоче о страдању српског народа и Српске Православне Цркве на Косову и Метохији кроз цео двадесети век.

Сређивање Архиве, у договору са нама, преузела је Славица Радомировић, службеник Координационог центра за Косово и Метохију са својим сарадницима. Током прегледања и сређивања Архиве, у мору разних докумената, пронађена су и потресна сведочења о страдању Срба и наше Цркве како у ратним, тако у мирнодопским, међуратним временима двадесетог века. Та сведочанства описују континуиране нападе и атакe припадника албанске националне мањине на Србе, на њихово животно, веру, образ и светиње, на цркве и манастире а посебно на манастирску имовину.

У питању је консенс, један историјски парадокс, да национална мањина у овој држави угрожава већински народ, по коме се и сама држава зове. Те злочине почињене од стране Шиптара према Србима током двадесетог века, ко може описати, ко им броја одредити? Ова књига нема ту претензију. У њој се наводе само они злочини, који су својом суровошћу приморали савременике да о њима оставе писано сведочанство у Епархији рашко-призренској. Сви ти злочини скупа, имају заједнички именитељ: то је јединствено геноцид над српским народом вршен и извршаван не само током несретних ратова и окпација, него и у мирнодопско време, што је непознато у историји света.

У конвенцију УН о геноциду у чл. 2 овако стоји записано: По овој конвенцији, геноцид означава било који од следећих аката извршених са намером да униште, у целости или делимично, националну, етничку, расну, верску групу и то:

- убијањем чланова група,
- проузроковањем озбиљне телесне или менталне штете припадницима група,
- намерним стварањем услова живота срачунатих да се доведе до физичког уништења читаве групе или њених делова,

- наметањем одређених мера чији је циљ да се у склопу група спречи рађање,
- присилним премештањем деце из једне група у другу.

Све ове тачке из Конвенције УН које карактеришу геноцид, изузев задње (о тој нисмо нашли писане трагове), извршене су над српским народом на Косову и Метохији у двадесетом веку¹.

Методи притисака, застрашивања, прогона, убиства, силовања, пљачки, пред властима у ретким моментима када су почињени злочина бивали идентификовани и привођени пред лице правде, симболичне казне, залудне опомене или просто ослобађање од кривице почињеног, приписивање злочина „малој деци“ (јер, шта зна „мали деца“), понављају се из године у годину, из месеца у месец, из дана у дан. Читајући акте свештенства и управа манастира достављених надлежном Епископу рашко-призренском од 1919. до 1989. године, а нарочито после Другог светског рата, стиче се утисак као да су у њима описани савремени догађаји у последњих осам година Протектората УН на Косову и Метохији. Све се понавља верно као на фотокопији. Злочинци су увек исти, само са другим личним именима (а често и без њих), као што су и жртве увек исте – Срби са именом и презименом. Драма се понавља безброј пута по истом сценарију. Мењају се само учесници и место збивања.

Обиље издвојеног материјала, 215 разних докумената предвиђених за ову књигу, распоређено је у пет поглавља и три специјална додатка, (види Садржај), по сродности тема и проблематике којима се документа баве, или пак, заокружени неким временским периодима, као рецимо временом Другог светског рата од 1941. до 1945. године. Настојало се да сва документа буду верно пренета у књигу, да се остане што верније оригиналу. Отуда, уколико читалац ту и тамо наиђе на неке правописне или словне грешке, нека зна да то није плод немарности уредника и изда-

¹ Све ово дошло је до пајачег изражаја и на почетку двадесетог века, конкретно од јуна 1999. па траје, све до данас, и то у присуству и под „заштитом“ самих УН, које су дошле на Косово и Метохију као цивилне управе УНМИК-а и војне силе КФОР-а, који су требали да пруже заштиту и омогуће миран и безбедан живот свима. О томе детаљније говориће и говориће друге књиге.

вача, него управо доказ жеље да се остане што верније изворној грађи. То показује и довољан број факсимила важнијих докумената, који су унети у ово штампано издање.

Припрема ове књиге трајала је pune три године. Уложено је много труда, добре воље, али и средстава. Није било лако одредити се за обим и садржај ове, по свему, несвакидашње књиге. Трудили смо се да њен обим буде у разумним оквирима, али не на штету истине коју сведочи. Изабрали смо само она документа која јасно и недвосмислено сведоче и упућују поруку свима којима је намењена, о грандиозним размерама злочина почињених над Србима Косова и Метохије, њиховој духовној и културној баштини, као и на покретној и непокретној имовини, током 20-ог века.

Може изгледати чудно да у овој књизи нема докумената који говоре о најновијим злочинима на Косову и Метохији које су починили, и још увек чине, Шиптари под оркиљем међународне заједнице, у присуству УНМИК-а и КФОР-а, као и о покушају насилног одвајања Косова и Метохије из државе Србије. Овде треба објаснити да је то стога што период Напог епископовања у Епархији рашко-призренској (од 1991. до...) није обухваћен овом књигом из разумљивих разлога. То ће, вероватно као анекс овој књизи, припремити и штампати неко други, када се буде писало о догађањима у вези распада некадашње СФРЈ, као и о владавини УНМИК-а на Косову и Метохији.

Појава ове књиге управо данас када многи моћници светске заједнице настоје да све те шиптарске злочине кроз векове, као и ове најновије злочине над српским народом и његовим светињама (порушено је и оскрнављено преко 150 цркава и манастира, не стотине гробаља и других споменика културе) од јуна 1999. године, награде давањем независности Косову и Метохији, односно одвајањем Косова и Метохије од Србије, стварајући тако другу албанску државу на Балкану, представља глас савести и погажене правде која вапије на небо. То је још једна моћна опомена и показатељ онима који „очи имају а не виде, уши имају а не чују“ (Исајам 135, 16–17), да „дођу к себи“ (Лк. 15, 17) и престану додавати безакоње безакоњу, злочинима злочин, вадећи Србији срце из груди, да би је као леш „наградили“ „примањем у Европу“. Порука ове књиге упућене свима који би да Косово отргну из Србије,

могла би се сажети у једну једину реченицу нема те цене којом се Косово може платити, и нема тог добара које Србима Косово може заменити.

Захвалност за појаву ове књиге припада свима који су се за њу трудили, и својим трудом омогућили да истина изађе на видело. Највећа награда њима биће свест и сазнање да су радом на овој књизи дали свој допринос одбрани Косова и Метохије управо у завршној фази Косовске битке која је започела давне 1389. године, а завршава се у наше дане. Потомци ће да искажу дужну захвалност за тај допринос, и Бог ће знати да награди.

Епископ рашко-призренски
и косовско-метохијски
АРТЕМИЈЕ

Шиптарски злочини над Србима до 1941. године

001. Покољ над Србима у манастиру светог Марка Коришког 1915. године.

Рађено 23. јула 1920. год., у Канцеларији Начелства у Тетову.

Михаило Ј. Алимпијевић, секретар Начелства Округа Тетовског, у смислу захтева Иследног Судије Призренског Првостепеног Суда од 26. априла т. г. БР. 42 и 17. јула т. г. бр. 2410. изјави следећу тужбу: ...

Пре но што би прешао на саму ствар молим да се извишим због задоцњавања, али сам ово учинио да бих што више потребних података скупити могао, и у колико сам то успео ја ћу изложити:

Приликом одступања у 1915. години као писар окр. Начелства у Пожаревцу одступио сам, заједно са својом породицом оцем и сада пок. Јованом Ангошијевићем начел. ср у пензији и сестром Катарином која код мене живи. У Црнољеву услед велике хладноће и због времена отац ми је се тешко разболео те менајући лекарске неге, морао сам прекинути пут да се мало одморим. Овај прекид извршио сам у селу Кориши, одмах испод Манастира Св. Марка, у близини села Кабаша, како је у то време био старешина мој добар пријатељ Данило Пожалић јеромонах то му се пожалим да ми је отац болестан и он ме позва у Манастир да се отац мало одмори па да продужимо пут. Овај је одмор трајао 3 до 4. дана и 14. новембра одем до Призрена да видим правац даљег одступања, и утврдим дан поласка. У Призрену сам код тадашњег секретара г. Жив. Миливојевића извадио и објаву и обавестио се да ћемо имати времена за пут 3 до 4. дана јер непријатељ није заузео ни „Суву Реку“ сутра дан 15 новембра вратио сам се у Манастир Св. Марка и ту сам затекао једну групу војника махом из 3. позива већину болесних и са њима су били из среза Лужичког, а како сам ја био писар срески тамо пре 12. година то су ме многи од њих и познали, познао ме је и Станко Петровић из Грачанице, који је био пред-

сед. општ. а у време о коме говорим капетан I кл. и командир чете III позиваца који су у Манастиру били. Људи се вајкали и жалали да су слаби, стари, оголели и обосели, што је и у истини било и да им је тешко да и даље путују, јер ће у путу помрети од глади и зиме, изгледа ми да су наваливали код Станка да остану т. ј. да се предаду, како су репили неznam, јер сам отишао код својих. Око 4. сах. по подне чула је се јака пучњава топова, који су долазили из Призренског града пуцали у брашили приступ непријатељу, тада смо са куле (звоника) Манастирског видели где у пољу сниже села Корише падају шарпанели, а одмах за тим појавио је се и непријатељски стрељачки строј, и одмах смо видели да смо опкољени и да се неки излагали узалудној погибији. Сада већ покојни старешина Манастира Данило истакао је белу заставу на крову Манастирском, то је било око 5. сах. по подне већ је почео падати мрак. Ипак је се видело, тада уђоше у Манастирско двориште два арнаутина и рекоше да смо опкољени а ако одмах не положимо оружје, остављајући кратак рок за предају да онда не јамче ста ће са нама бити; после саветовања неколико минута а на изјаву војника да се они неће тући (било их је доста и у грозници који су чекали) пристали смо на предају с тим да смо сутра дан слободни; ни неколико минута није прошло а једна руља арнаута око 40 до грла под оружјем, ушла је у Манастир и отпочела купљење оружја, свако је добровољно дао видећи да спаса нема.

Да нам неће бити ништа дали су нам бесу тројица вође Арнаутских Јусуф Ага II. из Кабаша, кућа му је одмах прек опута Манастира; Реџеп Алит из села Кабаша, има брата Махмута Алига, и још један постарији крунац арнаутина, кога када бих видео познао бих га, но није овако било! Још око 7. у вече по несрећној вечери почело је претресање, као што је познато Мнр. Св. Марко у оно време имао је око 100. соба за госте, арнаути су разређили војнике по собама ради боље удобности, па су пред сваким вратима поставили стражу, а по собама грешни војници очекивали своју судбину.

У својој соби са оцем, сестром и пок. Данилом седели смо и очекивали шта ће бити, око 8. сах. ушао је у собу Јусуф Ага са Реџепом и још једним и да обичаја ради дамо нешто у новцу, а да то треба да учине и официри. Одмах сам извадио 200. динара у башкама, колико сам у буђелару имао и дао Јусуфу који се само насмејао, и метнуо новац у џеп од фермана отац ми је лежао на

миндерлуку гледајући шта се ради, и слутећи да неће бити добро, тада ми је Јусуф затражио да му предам своје оружје које имамо јер вели зна да нисам без оружја и ја сам му дао: један нов нага-нов револвер; један мањи који је мој отац носио; две сабље које су висиле на зиду нарочито је једна сабља скуповена, то ми је ус-помена од коњичког официра пок. МИЛОРАДА МИЛОЈЕВИЋА који је полицијски чиновник био и умро у Пожаревцу сабљу је завештао на смрти и његова ми је гђа. по смрти дала, коштала је преко 200 круна у то време са сребрним балчаком, и сва гра-вирана пок. Милојевић ју је купио у Пешти за свадбу затим је Ју-суф нагнао и мене и пок. Данила да му чистимо меткове за рече-ник и без икаквог даљег одлагања и увијања, узео је очесу муш-тиклу ћилибарску. Сахат и лапац, две сребрне табакере, поскидао прстење са руку мом оцу два златна, мени један дијамантски, злат-ан сахат и лапац успомену од оца када сам пре 17. година добио указ, па мени и Данилу нареди да одмах идемо у собу Данилову што нас двојица и учинисмо сестра и отац остали су у соби; после сам сазнао да су у соби код њих довели и Баба Митру стару слу-жавку Манастирску, која је код њих и ноћила.

У соби Даниловој која је у другој кућици преседели смо целу ноћ. Чула је се само лупа, јаук и претресње, изношење ствари, па-мештаја и осталог.

Око 5. сах. дошла су два арнаутина по нас двојицу и извели у авлију како је соба мога оца у близини била то га викнух и он изађе са сестром, он је био само у гаћама и кошуљи сестра тако исто у спаваћој рекли и сукњи, погледали смо се и разумели да су опљач-кани, приђем оцу те га пољубим у руку а сестри не могах видео сам их сузне, јер ме арнаути повукоше и ту у другој авлији видох упо-ређено 26 до 28. војника па и мене и Данила ставише у колону и по-ведоше уз брдо пут села Кабиша, а још писмо изашли ни из баш-те Манастирске видох где два арнаутина воде мог оца који је био огрнут капутом и потераше стазом ка селу Кориши није се одма-као ни 50. корака, чух да пукоше пушке и мој се отац стрмоглави и паде, а одмах затим и нас поведоше у планину измешали су нас тако да је за сваком од нас ишао по један арнаутин са пушком за у стављали су нас неколико пута вероватно у намери да нас побију, но најзад су нас увели у село и увели у кућу једног арнаутина ста-рца, кућу бих и сада познао. Страц је био ћорав у једно око, ту су

нас држали затворене и под стражом, која се често мењала, поред осталих са нама је био и чика Коста прквењак Манастирски, који је из разговора видео да ћемо бити сви побијени, па питање шта ће радити са нама казали да ће нас послати Бугарском Команди-ру око 2. сах. по подне донели су неколико врућих проја сви су јели сем мене и како је који од војника јео одмах је и заспао. Заспао је и Данило само се ја правио да спавам и мотрио ште ће бити, напољу у авлију чула је се страшна ларма и алакање, и пред мрак упадоше у собу 7. до 8. арнаута млађих људи и међу њима је био један у јед-но око ћорав, ту видох и чувара Манастирског Суљу Н. који је та-кође давао бесу Данилу да нас неће поубијати па нам наредише да се спремимо да нас воде Командиру! Несрећни војници обрадо-ваше се овоме позиву али ми Данило каза погледом да је са нама свршено, тада је ушло још неколико арнаута са ножем на пушци и позваше да се сви устројимо по 2 и 2. и да 3 до 4. минута по двоји-ца излазе у авлију. Несрећни војници су излазили и најзад смо ос-тали тројица ја, Данило тумач и чика Коста стари црквенњак. Чика Коста који је знао арнаутски обраћа се једном крупном арнаутину молећи га нешто но овај извади каму и лепо се сећам да му каза. „Ћути бре“ био је са засуканим рукавима и чим чика Коста изађе зачу се ужасан крик, и пре тога у неколико махова чуо сам потму-ле ударце и јауке, али не сасвим јасно јадне жртве убијане су ножем па у провалу која је у близини како сам преко дана видео бацане.

Остали смо ја и Данило и он је молио али му не поможе из-вукоше и га и он ми баци дуванску кутију на коју је било његово име. Ову су ми кутију доцније Бугари приликом претреса узели, видећи да и мени нема спаса пођох и сам ка излазу али ме са вра-та тако неко силно удари и гурну падох у један буџак лево од из-лаза у ходнику, нешто од силног потреса нешто од страховитог призора био сам у несвестици и када сам дошао себи ја у истој соби поред ватре коју су арнаути наложили лежао а њих 10так у полукругу седели пушили један је од њих имао крваву руку (за-вијену) понуди и мени дуваном па ми онда нареидше да ћутим ако сам шта видео и ту смо остали још један сахат, па смо онда попли повели су и мене. Стигли смо у једну кућу ту су вечерали, па ме онда браћа Махмуд Алит и Реџеп повдоше својој кући, и ка-заше ми да се не бојим кад ме већ у своју кућу примају ту сам у

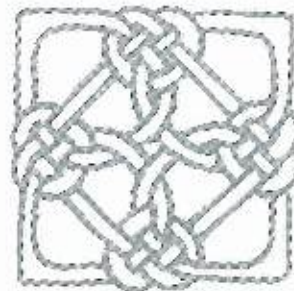
једној соби ноћио са бабом (мајком) двојице и 2. до 3. детета мушка.

Сутра дан распитивао сам шта је са мојом сестром и најзад једно од деце каза да је остала жива и да ће је довести код мене; па је тако и било, истог дана око 2. сах. по подне довели су ми сестру и са њом је била и баба Митра. У кући ове двојице ја и сестра и ова баба Митра, били смо 8. дана. Описивати муке и душевне болове када прско баба Митре сазнадох да је већина војника поклано, као несумњиво да је и моја група заједно са Данилом и чика Костом поклана и у провалију бачена било би бесциљно, тада сазнадох и за несретну судбину оца ми који не погођен добро, сав је масакриран, и остављен на путу. Ово је баба Митра сазнала од „Суље“ који је дошао да нас обиђе и утеша.

Сестра је дошла сва поцепана и испричала ми је њену страшну судбину физички злостављана и мучена за новац претресана до голе душе унеколико маха дошла је у чарапама и само у доњем вешу. Све остало јој је поскидано и узето.

8. или 9. дана на наше непрестано мољакање рспили су да нас пусте, под условом да несмемо ићи ни у Призрен ни на Косово већ кући у Србију или Босну дали смо пристајак и једне ноћи да доше нам неке арнаутске дроњке и наредише да скинемо и оно мало дроњака што је на нама било, па тако прерушени ја као арнаутин и сестра као арнаутка, са два дечка по ноћи кренемо преко шуме. Путовали смо од пола ноћи до 10. сати пре подне без престанка пресретани од војничких стража, бугарских и немачких, али увек пуптани, и када смо изашли на друм испред „Суве Реке“, видох једну групу избеглица наших, а међу њима и једног рањеног официра, па немогуће више трпети притрцах им скинух са главе мараму, коју и данас чувам, и казах да сам српски чиновник и да примем у друштву што они и учинише; она два дечка пратиоци погледаше се и окретоше и побегоше натраг у правцу одакле су и дошли и т.д.

Михаило Ј. Антонијевић с.р.
Секретар окр. Начества

Шиптарски геноцид у XX веку

На сајму књига у у 18 сати у великој конференцијској сали на галерији хале 14 представљена је вредна и јединствена књига. Књига докумената и књига документ, писано сведочење. Књига – памћење, незаборав, оптужба, опомена, апел, вапај.

У сали Срби верни своме пореклу и косовском завету из свих српских крајева, занети мислима и молитвама спокојно чекају почетак промоције књиге која заслужује пажњу свих српских и државних медија коју јој многи од њих нису указали. Чекају и долазак преосвећеног владике Артемија – најчврстијег стуба одбране светог нам Косова и Мостохије, и најављене говорнице, проф. Др Драгољуба Живојиновића и Славице Радомировић. Када је владика са својом пратњом ушао у салу, људи прилазе да целивају часну и свету десницу владикину и траже благослов. Владика смерно и достојанствено па поштовање узвраћа. Узвишеност ових тренутака остаје да трепери у свакоме од нас.

Протосинђел Симеон кратком уводном речи најављује почетак представљања књиге. Владика Артемије беседи. Смирено, готово светачки, а одлучно, бритко. Јер, таква је истина који он сведочи и која је само делом у овој књизи записана.

То је књига за коју је грађу одредила Божија промисао. Књига које не би било, да по Божијем промислу, како сведочи, владика рашко-призренски, Артемије, није царедио измештање Архиве из свога, епископског седишта у Призрену у Грачаницу. Књига које, вероватно, не би било да архиву није сређивала госпођа Славица Радомировић са својом екипом из Координационог центра за Косово и Метохију. То је књига српског страдања коју је на Косову и Метохији, кроз читав двадесети век исписивао живот. Књига документ. Необорива тачија власништва над светом и чемерном српском земљом. Књига - доказ о злочинима Шиптара над Србима који се у непрекидном низу понављају вековима у бесконачном низу. Књига - оптужница не само због некажњеног, него и подстицаног геноцида над српским народом на Косову и Метохији.

Представљајући књигу, Његово преосвештенство, епископ Артемије, рекао је да је ова књига „*јлас савесји и појажене љравде која вајије на небо*“...

Свака владикина реч носи снагу необоривих аргумената и доказа.

„Сви ти злочини скупа, имају заједнички именитељ: то је јединствен геноцид над српским народом вршен и извршаван не само током несретних ратова и окупација, него и у мирнодопско време, што је непознато у историји света.“

Наводи владика Артемије члан 2 Конвенције УН о геноциду у коме стоји записано:

„Геноцид означава било који од следећих аката извршених са намером да униште, у целости или делимично, националну, етничку, расну или верску групу и то:

- убијањем чланова групе,
- проузроковањем озбиљне телесне или менталне штете припадницима групе,
- намерним стварањем услова живота срачунатих да се доведе до физичког уништења читаве групе или њених делова,
- наметањем одређених мера чији је циљ да се у склопу групе спречи рађање
- присилним премештањем деце из једне групе у другу.“

Свака владикина реч је мач Истине која је, оснажена вером у Господа, једино оружје које овај Богоугодник има. Истином, крстом и молитвом, следбеник и наследник Светога Саве, цара Лазара и владике Николаја, владика Артемије наставља да војује против силника и моћника и смело каже сурову истину:

„Све ове тачке из Конвенције УН које карактеришу геноцид, изузев последње, (о њој нисмо нашли писане трагове), извршене су над српским народом на Косову и Метохији у двадесетом веку.“

Владика Артемије је у својој беседи изрекао многе непобитне истине које су јасан и отворен позив за одбрану Српства и српских корена.

„Књига Шиптарски геноцид је још једна моћна опомена и показатељ онима који „очи имају а не виде, уши имају, а не чују“ (псалм 135, 16-17) да „дођу к себи“ (Лк.15, 17) и престану додавати безакоње безакоњу, и злочинима злочин, вадећи Србији срце из груди, да би је као леш „наградили примањем у Европу“. Порука ове књиге упућене свима који настоје да Косово отргну од Србије, могла би се сажети у једну једину реченицу: нема те цене којом се Косово може платити, и нема тог добра које Србима Косово може заменити.“

Ове речи владике Артемија одзвањају у ушима попут „*трубача на узбуну*“, буде уснуле и поспане и подстичу на борбу за очување своје бити и своје суштине...

Навешћу неке делове из књиге која је на мене оставила дубок и болан утисак. На стр. 71. у одељку „Зверства Шиптара у Приштинском намесништву“ пише да је окупатор тражио од муслимана са Косова добровољце да помогну окупатору да гоши Србе који су се организовали по планинама у одбрану против окупатора, муслимани су пристали да им даду. Двадесет пет хиљада Шиптара и муслимана – Турака, али под условом да им Команда Италијанска и Немачка дозволе, да прво обиђу сва села Српска по Косову да пљачкају, пале, батинају, новац разрезају...

Дата им је власт и одрешене руке, те су неописана чуда чинили по српским селима и целом Косову.

На стр. 143. пише „*Манастир светјој Марка йорушен, њејове зйраде йотййуно унишйене, шума йосечена, звонара уйройашйена и два звона однейа. Овај злочин су извршили сељаци Арнауши*

села Кабаши. У селу Кориши порушена је до темеља црква св. Петра коришког, звоно однет, а православно гробље обесвећено и уништено. Све ово урадили сељаци села Кабаши и Корише.“

Наведена су имена и презмена бројних Срба који су побијени на правди Бога. Крађе, насиља, сваковрсна злодела... Са сваке стране, из сваког реда слуте се и чита реченица која је јасно записана стоји на страни 206.: „Срби селише се док вам није касно“.

У овој књизи „нема докумената који говоре о најновијим злочинима на Косову и Метохији које су почињили, и још увек чине, Шиптари под окриљем међународне заједнице, у присуству УНМИК-а и КФОР-а, као и о покушају насилног одвајања Косова и Метохије из државе Србије.“ Владика Артемије сматра да ће време од 1991. године, време епископовања његовог, бити обухваћено када се буде писало о догађањима у вези распада некадашње СФРЈ, као и о владавини УНМИК-а на Косову и Метохији.

Немерљив је значај појаве књиге „Шиптарски геноцид над Србима у 20. веку“ у овом судбоносном тренутку када светски моћници настоје да „све те шиптарске злочине кроз векове, као и ове најновије почињене над српским народом и његовим светињама (порушено и оскрнављено преко 150 цркава и манастира, на стотине гробаља и других споменика културе) од јуна 1999. године, награде давањем независности Косову и Метохији, односно одвајањем Косова и Метохије од Србије, стварајући тако другу албанску државу на Балкану“. Ова књига представља глас савести и погажене правде која вапије на небо.

Професор Живојиновић нас је сјајним историјским предавањем провео кроз векове од Косовског боја до данас. Чврстим и необоривим историјским чињеницама сведочио је српско страдање и нестајање на овим просторима. Јасним и разумљивим језиком изнео је историјску истину коју многи само слуте. Болну истину која позива на размисљање и отпор безначају у које нас води незнање, незаинтересованост и духовна запарљеност у којој нас комунизам држи деценијама...

И реч госпође Славице Радомировић је кратка, јасна, недвосмислена. Реч – аргумент. Све је добро одмерено, ничег сувишног. Кристално јасно и стамено излаже објашњења о докуменатима са

светог нам Косова и Метохије, документима које је сложила у ову књигу наше и Божије Истине.

Бележим беспрекорну организацију у којој се само погледима договара. Књига технички и дизајном савршена...

Тема о којој се говорило је сурова и тешка. Али, то је наш живот и наша судбина. И наш пут који нам је Господ одредио.

После завршене промоције присутни се не разилазе. Прилазе преосвећеном владика и његовом секретару. Разговарају међусобно. Ту је група чланица Кола српских сестара из Прокупља. Питање једног голобрадог момка: „Зар овде није било места и осмислим владикама?“ – покренуло је бујицу питања која, као и ова књига, вапију за одговором.

Да ли је могуће да од црквених великодостојника икога није било да подржи владика Артемија који сам, али упорно и неустрашиво стоји на бранику вере и свега што нам је свето? Шта би било када би сви, као један стали у одбрану Српских земаља и Српске Истине? Шта би било када би сви, као бедем чврсто стали у одбрану Косова и Метохије, када међу нама не би било Бранковића? И, зашто нека „браћа у Христу“ дозвољавају да владика Артемије сам води оновремену „Косовску битку“? Зашто га неки, чак спречавају у томе на све могуће начине?

Није наш владика сам. Он има верни и одани народ који за други пут, сем пута Господњег, не зна. Има наш владика Господа у кога се узда. А ми се Господу молимо за владика и његово верно стадо, за српско Косово и Метохију и за цели српски народ у расејању и у Отаџбини.

Горица Тркуља

У већи акти Ивана Преосвешћеног, Глаго-
дина Власко-Брајеринског, Господина Сара-
динца од 3 Август 1942г. под бр. 267, који је
известан и Вас о штећини, која уједино таворна
та манастиру Брајерину.

1) У Октобру месецу 1941г. у штећини
непознати лопови украли манастирске волови,
који кошта сад по пиранији чини седмично да секо.

2) Ниву „Пиранију“, која унесена у мана-
стирску татину и која била свјетовној манастиру
сад признају за своју главни фамилију Шукрију
Ибрахимовића - Ђилански трговца, опанџира.
Ову годину Ибрахимовић узели од манастира на
правак али 1/4 јулија и то: 1/4 канџа јетема, 1/4 канџа
кшенице и 1/4 канџа рајен. Офијо узели без
намена и издали пашинско признању до решења
Суда е тим, да ако Суд реши, да спорно није
манастирска евојина, онда узео јулија обавезни
повратиши, или јес егету његова коштана.

3) Нејто из старог манастирског забрана,
а више из младе штеће Бегом Зегаријем Власки
из Ђилане посетено дрво и уведено за горево.
Пужеба многу својеретено била поднесена Господину
Брајерину 24 Септембра 1941г. но остала до сада
без резултата.

Како за ниву „Пиранију“, тако и за пашину
штећу нејто са Власки пашинској поднети

Прослава 48 година од матуре

У другој половини јула, 19-ог и 20-ог, епископ Артемије имао је сусрет са својим друговима из богословије. Ове године навршило се 48 година од матуре ове генерације раковачких богослова. Домаћин овогодишњег сабрања био је протојереј у пензији, Милосав Димић са својим синовима, јерејем Мирославом и јерејем Миланом. Сусрет је одржан у селу Јасенак покрај Смедерева, где је отац Милосав службовао и саградио диван храм св.Георгију и летњи камп веронаучне школе. У суботу, 19.јула, епископа и његову пратњу испред храма св.Георгија дочекао је његов школски друг о.Милосав са синовима и децом из кампа. У недељу, 20. јула, у препуном храму у Јасењу Свету Архијерејску Литургију служио је епископ Артемије уз саслуживање тројице својих школских другара, о.Милосава и београдских прота у пензији о.Петра и о. Рајка. Певала су и деца из кампа. После Литургије, прота Милосав је угостио своје другове и друге госте, позване за ову прилику, празничним ручком у својој кући у Смедереву. Ово дводневно дружење окончано је органи-

зованом посетом манастирима: Рукумија и Нимник. По повратку у Београд, епископ Артемије посетио је манастир Рајиновац.

ПАРАСТОС

23. јула навршило се равно девет година од страшног масакра који се догодио у селу Старо Брацко, када су шиптарски терористи и злочинци убили четрнаесторо Срба док су жњели пшеницу у пољу. И ове године као и ранијих, парастос настрадалим служио је епископ Артемије. Парастос је служен у центру села испред споменика који је подигнут жртвама овог масакра. Треба нагласити да извршиоци овог небивалог злочина и до данас нису пронађени и изведени пред лице правде.

СЛАВА МАНАСТИРА БОГОРОДИЦЕ ТРОЈЕРУЧИЦЕ У ДЕВИНИМ ВОДАМА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Епархија рашко-призренска данас имала је посебно молитвено славље – славу манастира Богородице Тројеручице званог Девине Воде, који се налази у близини Косовске Митровице. Тим поводом викар Његове Светости Патријарха Српског Г. Павла, Његово Преосвештенство епископ хвостански Г. Атанасије, по благослову Његове Светости посетио је овај манастир.

Свету Архијерејску Литургију у овом Богородичином манастиру у изградњи служили су Његово Преосвештенство епископ рашко-призренски Г. Артемије и Његово Преосвештенство епископ хвостански Г. Атанасије.

После ломљења славског колача епископ Артемије обратио се присутним вернима пастриском беседом у којој је заблагодарио Богу што изградња манастира добро напредује, изразивши наду да ће овај манастир већ идуће године населити ново монашко братство. Манастир има благодатно-лековиту воду и веома је поштовано и посећено место у овом крају. Епископ Артемије није крио своју радост што га је посетио епископ Атанасије и изразио му је захвалност.

Епископ Атанасије је у свом обраћању црнео благослов Његове Светости Патријарха Српског Г. Павла и захвалио Његовом Преосвештенству епископу Артемију на позиву, рекавши да је привилегија стајати на светој косовометохијској земљи. Затим је Епископ Атанасије указао присутнима да пастирски рад Владике Артемија, особито његово црквено и монашко стваралаштво доказују да се борба за српско Косово и Метохију наставља, што би требало да чују нарочито они малодушни који су изгубили наду. Епископ Атанасије је истакао да су на подручју северног и источног Косова у току задњих неколико година никли бројни нови манастири и обновљени стари. Поменуо је манастир Свете Петке у Лепосавићу, подигнут прошле године са пространим и велелепним конаком, у којем је он са својом пратњом: Ђаконом Драганом С. Танасијевићем и иноком Христифором (Неђићем), управо коначио пред одлазак у Девине Воде. Затим је поменуо манастире: Светог Јована у Сочаници, манастир Светих Козме и Дамјана у селу Врачеву крај Лешка, манастир Светог Николе – Кончул код Рашке, манастир Светог Кнеза Лазара чији је простор скоро освештан, манастир Бањска, у јужном поморављу манастир Тамница и манастир Убожац. Преосвећени Епископ Атанасије је рекао да ово подручје са правом можемо назвати „најновијом српском Светом Гором“.

После Свете Литургије уследио је богат културно-уметнички програм. Млади црквени хор Светог Ђорђа из Звечана певао је побожне и родољубиве песме. После њих, Друштво песника Косова и Метохије приредило је своју свечаност у којој су се чули стихови надахнути судбином Косова и Метохије и снагом православне вере, а додeљена је и награда Григорија Божовића.

За време ручка који су приредили гостољубиви домаћини певали су и гости из Русије, после чега су се Њихова Преосвештенства, Епископ рашко-призренски Г. Артемије и епископ хвостански Г. Атанасије упутили у манастир Грачаница.

СЛАВА МАНАСТИРА СВЕТОГ АРХАНГЕЛА КОД ПРИЗРЕНА

Мученичко Српско Косово и Метохија и данас су имали велико манастирско сабрање.

Душанов манастир Светог Архангела код Призрена на Литургији коју су служили Његово Преосвештенство епископ Рашко-призренски Г. Артемије и Његово Преосвештенство епископ Хвостански Г. Атанасије, окупио је огроман број Срба са разних страна отаџбине, из Београда, Брезовице, Приштина, Грачанице и косовско-метохијских манастира Дечана, Грачанице, Бањске, Зоцишта...

На Литургији су саслуживала и два јеромонаха и свештеника који су дошли из сестринских цркава Русије и Грчке. Госте је дочекао архимандрит Бенедикт, старешина манастира. На анђелској служби измешали су се у својој молитви небески и земаљски чишкови, монаси и анђели. Народ није могао да се смести међу зидове Душанове задужбине па је велики део прекрио порту и околни простор. Кипа која се спрема да падне сачекала је крај литургије.

Преосвећени Епископ Г. Артемије је на овој Литургији рукоположио у чин јеромонаха јерођакон Јована, сабрата овог манастира. После сечења славског колача Преосвећени епископ Артемије обратио се пастирском беседом присутним вернима у којој је оценио да је ова слава имала више учесника него прошле године. Његово Преосвештенство се захвалио Преосвећеном Епископу Атанасију што је дошао, подсетивши да је дошао и прошле године и изразио убеђење да ће и наредних година заједно служити Свету Архијерејску Литургију. Захвалио је и пратњи Преосвећеног Г. Атанасија, ђакону Драгану С. Танасијевићу, иноку Христифору (Неђићу) и г. Урошу Радојевићу.

Епископ Атанасије обраћајући се вернима честитао је славу домаћину и пренео благослов Његове Светости Патријарха Српског Г. Павла који, иако немоћан телом, молитвено бди над целим својим народом, узносећи Творцу своје уздахе нарочито за страдално Косово и Метохију. Даље у својој беседи Преосвећени епископ Атанасије похвалио је веру, љубав, храброст и одговорност верних који су се окупили на овој Литургији, и свих оних који су остали на Косову, да бране и сведоче своје постојање у овом делу Србије. Упозорио је да прети опасност да српско Косово и Метохија могу да постану апстрактна именица, као што већ јесу код неких отуђених Срба.

Косово и Метохија морају остати за нас жива стварност и то управо онакви какви јесу, то значи отворена рана. Епископ Атанасије је подсетио да ову рану не треба затварати и крити него је држати отворену да што више осетимо њен бол. Бол душе за Косовом и Метохијом је бол који треба неговати и што јаче осећати, тако ћемо бити свеснији вредности Косова и Метохије за наше

постојање и више ћемо се ангажовати да их одбранимо. Подсетивши верне да се ове године навршава 700 година од рођења цара Душана, оснивача манастира Свети Архангели позвао је све да клекшемо на колена и замолимо Светог Цара и остале свете наше претке да нам опросте што нисмо кадри да сачувамо оно што су они трудом стекли и нама предали и да нам помогну својим молитвама да се и ми усправимо, охрабriamo и да одбранимо то што непријатељи настоје да нам отму.

На крају беседе Његово Преосвештенство епископ Атанасије изразио је жељу да сваки Србин у отаџбини и расејању дође у овај свети манастир и својим прстима додирне сваки његов камен то би помогло да се он никад не претвори у апстрактну именицу него да остане жива стварност, а као примерс на које се треба угледати истакао је монашко братство и Преосвећеног владiku Артемија. Епископ Атанасије се својим сарадницима после славског свечаног ручка упутио у Пећку Патријаршију.

ИЛИНДАН У ЛЕШКУ

Епископ Артемије је на празник св. Илије служио Литургију у храму Успенија Пресвете Богородице у Лешку. Света Литургија је служена у црквеној порти. Непосредно пре почетка Литургије,

епископ је извршио освећење иконостаса храма. Истога дана је упоколожио у чин јеромонаха, јерођаконa Игњатија Ђорђевића, сабрата новообновљеног манастира Врачево. Након Литургије уследио је и чин резања славског колача, а потом је протојерсеј Мирослав Попадић, старешина храма, прикладном беседом поздрављив свог архијереја, присутне свештенике и све госте, упознавши их уједно о активностима ове парохије у протеклих годину дана. Такође је приређен славски ручак и културно-уметнички програм. Након тога епископ је у пратњи игумана манастира Врачево, јеромонаха Василија, посетио проту Гојка Поповића у селу Поткомље наомак Лешка. Прота је иначе најстарији пензионисани свештеник наше епархије. Прота је 62 године обслуживао врачевску парохију.

БЛАГА МАРИЈА (СВ.МАРИЈА МАГДАЛИНА) У ТУТИНУ

У селу Попе код Тутина на дан Благое Марије, а поводом храмовне славе, епископ Артемије служио је свету Литургију. Након Литургије обављен је чин резања славског колача. Приређен је и славски ручак и одржана беседа. Домаћин славе био је јереј Сима Чимбуровић.

РЕДОВН БРАТСКИ САСТАНАК СВЕШТЕНСТВА

На Брезовици 5. и 6. август одржан је редовн братски састанак свештеништва епархије рашко-призренске. Пре почетка рада епископ Артемије заједно са својим свештеницима одслужио је у цркви св.архиђакона и првомученика Стефана, парастос повопрестављеном рабу Божијем Александру Солженицину, руском писцу, нобеловцу и дисиденту...

ОСОЈАНЕ

У селу Осојане 10. августа обележено је седам година од повратка Срба у ово село и девет година од прогона Срба из Осојана. У обновљеном храму св.архангела Гаврила, свету архијерејску Литургију служили су епископ Артемије и викарни епископ Теодосије. Након Литургије извршен је чин резања славског колача. У холу основне школе у Осојанима, приређен је славски ручак и културно-уметнички програм на коме су песници са КиМ читали своје стихове.

ЧЕТВРТА ГОДИШЊИЦА ОЖИВЉАВАЊА МАНАСТИРА БАЊСКА

Манастир Бањска прославља данас своју храмовну славу светог Архиђакона Стефана, и четврту годишњицу од почетка обнове. Пре четири године монашко братство уселило се у објекат привременог карактера, подигнут на остацима највеће задужбине краља Милутина и најмонументалнијег српског манастира средњег века, и тиме је означен почетак свеобухватне обнове манастира Бањска.

Циљ обнове Бањске пре свега је подизање цркве светог Архиђакона Стефана, као и васпостављање свих манастирских грађевина, али, такође и ревитализација бање Бањска, као и плански развој насеља Бањска. У том смислу већ су започете опсежне активности у правцу припреме пројектне документације.

Манастир Бањска у једном периоду турског ropства био је претворен у дамију, али је братство по свом усељењу у манастир 2004. године одлучио да уклони све трагове и последице исламског насиља, те је као прва фаза тога процеса већ обављено де-монтирање отоманског зида.

Модел и начин обнове манастира Бањска наметнуо се као парадигма и пример за углед свеобухватне и одрживе обнове,

не само порушених цркава на Косову и Метохији, него и као успешан модел бриге и очувања културне баштине једног народа.

Као посебан допринос обнови Бањске планира се повратак скулптуре Бањске Богородице са Христом, која је привремено смештена у омањем манастиру Соколица поред Бањске. Бањска Богородица у свету је позната као ремек дело српске средњевековне црквене уметности.

На четврту годишњицу обнове Бањске свету Архијерејску Литургију служила су три епископа, Артемије рашко-призренски, Никанор банатски и Лукијан будимски, уз саслужење тридесетак свештеника и ђаконa, те је и пространи Бањски олтар био мали да прими све служашче.

На Литургији је у чин јеромонаха рукоположен јерођакон Пимен, сабрат манастира Бањска.

Литургија у манастиру Бањска служена је по устаљеном вековном поретку Цркве, који се брижљиво чува у Епархији рашко-призренској, без примеса новотарстава, која се, нажалост, последњих година, уз велико усилие, покушавају наметнути током богослужења.

ОСВЕЋЕЊЕ ХРАМА ПРЕОБРАЖЕЊА ГОСПОДЊЕГ У ПРИЛУЖЈУ

У селу Прилужју крај Обилића, највећем српском селу у овом делу Косова и Метохије, 19. августа је извршено освећење новоподигнутог храма Преображења Господњег. Освећење је извршио епископ Артемије уз саслуживање свештенства и јеромонаха наше епархије. Овај храм је подигнут за нешто више од две године што само по себи представља велики успех с обзиром у каквим околностима живи народ у овом крају. Подизање храма помогла је и држава Србија преко свог надлежног министарства за Косово и Метохију чији је министар, господин Ђоран Богдановић, са својим сарадницима присуствовао овом свечаном чину. Извођење радова је било поверено епархијском центру „Раде Неимар“, те овај храм представља још један пример добре са-

радње епархије и државе Србије а такође и једини исправан начин обнове храмова на Косову и Метохији. По завршетку чина освећења, испред храма је служена Света Архијерејска Литургија јер храм не би могао да прими под своје куполе преко хиљаду верника који су се окупили са читавог централног Косова. На крају Литургије извршено је освећење грожђа и пресечен славски колач. У својој беседи епископ Артемије је позвао мештане да се што чешће окуњају у храму подсетивши да Преображење Господње представља символ, поуку и поруку коју Господ Наш Исус Христ упућује нама, како бисмо и ми доживели своје преображење. После тога су уручене Архијерејске захвалнице Министарству за Косово и Метохију и свим колективима и поједицима који су својим прилозима помогли изградњу овог величанственог храма. На предлог Његовог преосвештенства епископа Артемија, Свети Архијерејски Синод СПЦ је доделио господину Драгану Радаковићу из Обилића високо одликовање СПЦ, Орден Светог Саве првог степена, за делатну љубав према светој мајци Цркви посведочену примерним животом и несебичном дарсљивошћу, којима је градећи и обнављајући више светиња у нашој помесној Цркви јачао духовну, културну и националну свест нашег народа.

МОНАШЕЊЕ У МАНАСТИРУ СОЧАНИЦА

На великој вечерњи уочи празника Усковања главе св.Јована Крститеља, храмовне славе манастира Сочаница, тројица искушеника ове обитељи дала су монашке завете и из руке свог духовника владике Артемија примили постриг.Имена нових монаха су: монах Јован, бивши искушеник Славко Гарић, родом из Лазаревца; монах Пиколај, бивши искушеник Мирослав Кокановић, родом такође из Лазаревца; монах Јустин, бивши искушеник Ђорђе Јоксимовић, родом из Косјерића.

На дан празника епископ Артемије служио је свету архијерејску Литургију

монах Јован

монах Јустин

уз саслуживање монаштва и свештенства своје епархије под отвореним небом поред маленог храма сочаничког манастира. На крају Литургије пререзан је и славски колач.

монах Јустин

МОНАШЕЊЕ У МАНАСТИРУ КОНЧУЛ

У суботу 20. септембра након одслуженог великог вечерња уочи празника Рођења Пресвете Богородице у манастиру Кончулу код Рашке епископ Артемије постригао је у малу схиму пет искушеница ове обитељи.

Искушеница Јелена Рајковић родом из Косовске Митровице постала је монахиња ИСИДОРА; искушеница Јелена Ракић такође родом из Косовске Митровице постала је монахиња ЈУЛИЈАНА; искушеница Радмила Мићуновић родом из Београда постала је монахиња ХАРИТИНА; искушеница Весна Живановић родом из Голубинца постала је монахиња ВЕРОНИКА; искушеница Данијела Здравковић родом из Лесковца постала је монахиња ДОМНА.

Мала Госпојина монашка је слава у манастиру Кончул чијем празнику је посвећена зимска кашела.

У недељу, на дан празника епископ Артемије служио је свету Литургију у манастиру и пререзао славски колач.

ОСВЕЋЕЊЕ НАРОДНЕ КУХИЊЕ У СЕЛУ ВРБОВЦУ

Његово преосвештенство епископ рашко-призренски и косовско-метохијски Артемије служио је 28. септембра 2008. год. Свету Архијерејску Литургију у селу Врбовцу. Саслуживали су му свештеници и јеромонаси наше епархије уз присуство великог броја верника витинског краја.

По завршетку Литургије пресечен је славски колач који су припремили чланови хуманитарне организације „Мајка девет Југовића“. Овом приликом је освешћена и трећа по реду народна кухиња која ће за почетак имати 150 корисника из пет села витинске општине. У својој беседи епископ Артемије је нагласио да својим радом чланови хуманитарне организације „Мајка девет Југовића“ испуњавају Божију заповест „љубите ближњег свог као самога себе“.

„Многи Срби су само захваљујући раду организације „Мајка девет Југовића“ и народних кухиња остали и опстали на Косову и Метохији. Да није било ове непосредне бриге многи би морали да напусте Косово а многи би били ушокојени јер нису имали од чега да живе“, рекао је епископ Артемије.

На крају су подељене Архијерејске

захвалнице представницима министарства и фирми које су се посебно истакле у помагању рада народних кухиња. То су мобилни оператери Телеком Србија који је покренуо акцију „Један СМС за један оброк гладнима на КиМ“, ВИП и Теленор који су се накнадно прикључили акцији, телевизије РТС и Пинк које су медијски подржале акцију, дневне новине Вечерње новости које редовно прате рад хуманитарне организације и Министарство за рад и социјалну политику. Уз помоћ средстава скупљених овом акцијом отворена је трећа кухиња у селу Врбовцу.

„Захваљујемо се и читавом српском народу који је узео учешћа у овој акцији помоћи најугроженијима на Косову и Метохији“ – рекао је епископ Артемије на крају своје беседе.

Помоћ народној кухињи која је стигла и од Срба из Аустрије, председнику хуманитарне организације, протиници Светлани Стевић уручио је представник црквене општине Свети Сава из Беча господин Жика Бисснџ.

Иначе, хуманитарна организација „Мајка девет Југовића“ основана је од стране епархије рашко-призренске и прву народну кухињу је покренула са радом у 2001. години у селу Прековце, општина Ново Брдо. После пет година рада број корисника кухиње је нарастао на 400 тако да је ова народна кухиња била пред затварањем због немогућности епархије да финансира њен рад. Да би се што више људи упознало са радом и неопходношћу наставка рада кухиње, 2006. године урађен је документарни филм „Кад би хлеба било више“, једна потресна прича о значају кухиње њеним корисницима. У 2007. год. урађен је још један документарни филм „Само хлеба и слободе“ који такође сведочи о тешким условима живота на Косову и Метохији.

Ови филмови су презентовани широм Србије и Републике Српске што је имало за последицу веће интересовање нашег народа за помоћ најугроженијима на Косову и Метохији, тако да је почетком ове године отворена још једна народна кухиња. Овог пута у селу Речане, општина Косовска Каменица.

МИХОЉДАН - ВЕЛИКА ХОЧА

На овај празник епископ Артемије сваке године служи свету архијерејску Литургију у метохијском селу Велика Хоча. Овогодишња служба одржана је у храму светог Николе. Епископу Артемију саслуживали су јеромонаси из суседних метохијских манастира: Зочипта, манастира св.Јована и св.Архангела и свештеници из оближњих парохија. Након одслужене Литургије, обављен је чин резања славског колача у порти, испред цркве. На овај празник се у овом малом месту одржава и народни сабор па је тим поводом организован и културно-уметнички програм у коме су наступали песници, гуслари, глумци, ансамбли, фолклорне групе... Тада мептани Хоче традиционално износе пред своје госте на смотре и продају своје, на далеко чувене производе, хочанско грожђе, вино и ракију комовицу. Парох хочански, о.Миленко са својим сином, ђакошом Николом, и ове године потрудио се да буде добар домаћин епископу Артемију, свештенству и свим гостима који су дошли. На повратку у манастир Грачаницу, епископ Артемије је са својом пратњом посетио повратнике у селу Дрсник (општина Клина), као и оронуту цркву свете Петке у том селу.

ОСВЕЋЕЊЕ ХРАМА У СЕЛУ ПЛУЖАЦ КОД ОСЕЧИНЕ

2. новембра 2008. год. на дан свог небеског заштитника, св.великомученика Артемија, епископ Артемије заједно са својим домаћином, епископом ваљевским Милутином, извршио је освећење новоизграђеног храма и одслужио свету литургију у селу Плужац код Осечине.

Овај предивни храм, посвећен св.цару Константину и царици Јелени, смештен је на једном од живописних брда села Плужац, која окружују и красе варош Осечину.

Цркву је изградио народ села уз помоћ имућних и дарежљивих појединаца. Активно учешће у подизању храма узео је и лознички парох о.Веља, родом из Плужаца. Његова жеља је била да цркву у његовом родном селу освети његов бивши и веома драги професор из призренске богословије, а сада епископ рашко-призренски Артемије.

Да је осечински крај некад био понос богомољачког покрета на чијем челу је стајао свети епископ Николај, види се и данас по броју и благочестивошћу верног народа који је дошао на ово духовно скупштиније.

ПРОСЛАВА ИМЕНДАНА ЕПИСКОПА АРТЕМИЈА

У манастиру Грачаница 09. новембра 2008.год. на празник светог великомученика Артемија пререзан је славски колач и тим чином прославлен имендан епископа рашко-призренског Артемија. На Светој Архиепископској Литургији, коју је служио Његово Преосвештенство епископ Артемије, окупио се велики број монаха и свештеника из свих делова наше епархије.

Без најаве и позива они су се окупили заједно са верницима који су дошли са свих страна и испунили храм и тако показали своју оданост и приврженост духовном пастиру.

Међу верном цаством био је велики број деце из Гњиланског краја. Свештеници, ђаци, младо и старо сви на једном месту и сви са истом молбом Господу и светом великомученику Артемију, да

дарују њиховом духовном оцу дуг живот, здравље да бих их он могао непоколебиво водити ка Царству Небеском и снаге да буде кадар „на страшном месту постојати“. Заиста неуобичајен приказ који никада није оставио равнодушним.

После Литургије пререзан је славски колач и том приликом у име свих присутних притомном беседом обратио се протосинђел Симеон, игуман манастира Бањска.

У својој беседи отац Симеон је подсетивши нас на пророчку реч „спомен правника је с похвалама“, рекао да данас када вршимо спомен светог великомученика Артемија ми не само да му узносимо похвалне песме него директно осећамо његово присуство кроз помоћ и заштиту коју пружа нашем духовном оцу, епископу Артемију, у чијем лику и делу ми видимо и учимо како се за јефтино купује скуп, како се за пролазно стиче непролазно и стога хитамо да узвикнемо и кличемо: „Ис пола ети деспота“.

ЂУРЂИЦ НА ЂУРЂЕВИМ СТУПОВИМА

Његово Преосвештенство епископ рашко-призренски Артемије служио је Свету Архиепископску Литургију поводом празника обнове храма Светог великомученика Георгија у манастиру Ђурђеви Ступови. Овај празник је и монашка слава овог манастира. Саслуживало је свештенство и јеромонаси наше епархије. На крају Литургије пресечени су славски колачи а потом се приступило освећењу новог звона. Литургији су присуствовали верници из свих делова Србије. По завршетку молитвеног дела славља за све присутне припремљена је трпеза љубави.

АРАНЂЕЛОВДАН У ЦРНОЈ РЕЦИ

Традиционално за празник св. Архангела Михаила црногачка обитељ се богати новим монасима. Ове године на бденију Његово Преосвештенство епископ рашко-призренски и косовско-метохијски Господин Артемије замонашио је три искушеника: Луку, Предрага и Ивана који ће се од сада звати: Леонтије, Паладије и Ипатије. Богослужењу је присуствовало свештенство и

монаштво из разних делова рашко-призренске епархије као и велики број верника међу којима су били родбина и пријатељи пових монаха.

Након бденија епископ Артемије обратио се беседом присутнима и између осталог рекао: «Сваке године овде се понавља готово иста сцена али сваке године радост је таква као да се први пут доживљава нешто тако. Тачно онако као кад човек једе хлеб. Много пута човек у току свог живота руча, вечера – једе хлеб. И кад год га једе има утисак као да га први пут једе јер зна да без њега нема живота – тако га доживљава. Тако и ми овде, овај празник Арханђеловдан сваке године дочекујемо у новој и новој духовној радости. Ево и ове године овде је данас присутна цела Црква Божија, и небеска и земаљска. Присутан је сам Господ Христос, како се каже у дивним молитвама, света Богородица, свети Архангели и Ангели, сви Светитељи Божији. Присутни смо и ми који чинимо земаљску Цркву Божију:

свештенство монаштво и верни народ. Сви се ми радујемо неописаном радошћу тиме што и у ово време има људи у нашем народу, младих душа, које када чују речи Христове: 'Ко хоће за мнош да иде нека се одрекне себе и узме крст свој, и за мнош иде' (Мк. 8,34), примају их у своја срца као у плодну земљу. Одричу се света у свету и целога света и крећу за Господом својим носећи крст свој. Ево и ова тројица сабраће овог манастира, до сада испушеника а од сада монаха, положили су монашке завете који, као што смо чули, нису лаки. Али тога су свесни и они као и сви ми који смо раније полагали ове завете; зато се на сва та питања и одговара не онако како смо у свету научили – самоуверено, гордо, са поуздањем у себе; не, него са смирењем и надом на Бога: „Да, али са Божијом помоћи». Јер знају и они, знамо и ми оне речи Христове да без Бога не можемо чинити ништа добро у своме животу а камоли испунити овако узвишене завете које монаси полажу за време примања светог анђелског лика. Нeka би Господ дао молитвама светих угодника Божијих чија су имена понели, молитвама наших славних предака, светог Петра Коришког, чије мошти овде почињају, молитвама светог Архангела Михаила и осталих Небеских сила, да им Господ дарује снаге духовне и телесне да истрају на овом путу којим су крснули, да испуне све завете-обећања дата Богу и да се удостоје оних награда које је Господ обећао онима који га љубе, а то је оно што око не виде, што ухо не чу и што у срце човеку не дође а што Бог припреми онима који га љубе а то је ништа друго, браћо и сестре, него живот вечни у Царству Христовом, у Царству Небеском.“

Сутрадан на Литургији манастир Црна река је добила још два служитеља олтара. Епископ Артемије рукоположио је јерођакона Романа у чин јеромонаха а монаха Висариона у чин јерођакона.

Након Литургије обављен је чин резања славских колача. Овогодишњи свечари, заједно са манастиром, били су Вукосав Милојевић и Милош Мрљешевећ из Горњег Милановца. За следећу годину колач је узео Горан Јосијевић из Крушевца.

За све присутне организован је славски ручак у кошаку манастира.

ПРОСЛАВА МАНАСТИРСKE СЛАВЕ СВЕТОГ КРАЉА СТЕФАНА ДЕЧАНСКОГ

У манастиру Високи Дечани, 24. новембар 2008. свечано је прослављен празник Светог Краља Стефана Дечанског, ктитора и заштитника царске лавре манастира Високи Дечани. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово високопреосвештенство архиепископ Цетињски и митрополит Црногорско-приморски Амфилохије, уз саслуживање Његовог преосвештенства епископа рашко-призренског Артемија и Његовог преосвештенства викарног епископа липљанског Теодосија, игумана манастира Високи Дечани, и више од 40 свештенослужитеља из Митрополије Црногорско-приморске, Жичке, Нишке, Захумско-херцеговачке и осталих епархија СПЦ.

После Архијерејске Литургије и освећења славског колача свим присутнима послужен је славски ручак у великој манастирској трпезарији. Митрополит црногорско-приморски Амфилохије поздравио је верни народ и пренео му благослов Његове свестости патријарха српског г. Павла.

Светој Архијерејској Литургији и данашњој прослави манастирске славе присуствовали су и представници државних институција: Министар за Косово и Метохију г. Горан Богдановић, Министар вера проф. др Богољуб Шијаковић, изасланик председника Србије г. Млађан Ђорђевић, државни секретар у Министарству вера г. Драган Чуровић и државни секретар у Министарству за КиМ г. Оливер Иванович. Г. Ђорђевић је пренео посебне поздраве председника републике Србије, Бориса Тадића. На манастирској слави окупило се и преко 2000 верника са Косова и Метохије и других крајева Србије, Црне Горе и Републике Српске.

Претходно вече, на свечаном празничном бдењу које је служио Његово високопреосвештенство митрополит Амфилохије, окупио се већи број монаха из Црне Горе, Херцеговине и уже Србије. Епархијски архијереј, Његово преосвештенство епископ Артемије замонашио је испушеника Драгину Петрића, који је добио монашко име Давид. Епископ Артемије је надахнутим речима говорио о значају монашког живота и улози коју данас има манастир Високи Дечани и његово братство, пожелевши срећну славу епископу Теодосију и његовом братству.

МОНАШЕЊЕ У ВРАЧЕВУ

Братство новооснованог манастира светих Козме и Дамјана у Врачеву, поред свакодневних служби и послушања принело је Богу уочи празника Св. Јована Златоуста још један духовни плод. Наиме, испушеник Марко одрекавши се света и прихватавши монашке завете постао је монах Хризостом. Име је добио по св. Јовану Златоусту, коме је посвећена манастирска капела у којој је служено бдење и извршено монашење. Бдење је служио Његово преосвештенство епископ рашко-призренски Артемије уз саслуживање јеромонаха из напих манастира, а у гостима су били монаси из манастира Фенека и Сланаца. Бдењу је присуствовао велики број верника.

Сутрадан, свету Литургију епископ Артемије је служио уз саслуживање седам јеромонаха. На Литургији је јеромонах Василије, настојатељ овог манастира, узведен у чин протосинђела. На крају Литургије пресечен је славски колач.

ПОМОЋ СПЦ БОЛНИЦИ У ГРАЧАНИЦИ

Епископ рашко-призренски Артемије и епископ милешевски Филарет су 28. новембра 2008. год. у име Синода СПЦ уручили мобилни инкубатор припштинском Универзитету (ПУ) са седиштем у Косовској Митровици који ће, према речима ректора ПУ Здравка Витошевића, служити КБЦ-у Грачаница.

Ректор Здравко Витошевић изјавио је да ће инкубатор служити породилишту КБЦ Грачаница како би превремено рођена деца била безбедно транспортована до најзначајнијих медицинских установа у Србији.

„Уз захвалност епископма и Синоду СПЦ захваљујемо за сву подршку коју дају нашем народу на просторима Косова и Метохије. Надамо се да ће се наша институција прикључити и помоћи у образовању, науци и васпитању свих младих људи. Ми ћемо овај поклон проследити онима којима је и најпотребнији, а то су наши млади људи односно напих новорођени“, нагласио је Витошевић.

Епископ милешевски Филарет поручио је да СПЦ мисли на народ на Косову и Метохији и да га неће заборавити, уз напомену да је средства за инкубатор прикупила црквена општина СПЦ у Цириху.

Епископ рашко-призренски Артемије указао је на значај овог апарата који је, како је рекао, неопходан за најмлађе „који треба да живе најдуже на овој светој косовској земљи“.

Директор КБЦ Грачаница, др Стојан Секулић, рекао је да је данашњи поклон континуитет изванредне сарадње са СПЦ.

МОНАШЕЊЕ У ДУБОКОМ ПОТОКУ

Уочи празника Ваведење Пресвете Богородице, коме је посвећен храм манастира Дубоки Поток, Његово преосвештенство епископ рашко-призренски Артемије по завршеном бдењу замонашио је искушеника Жељка давши му име Јаков. Тим поводом велики број верника овог краја као и монаштва наше епархије окупило се у Дубоком Поток.

На дан празника служена је Света Архиепископска Литургија на којој је настојатељ овог манастира, синђел Ромило, узведен у чин прото-синђела. По завршеној Литургији пресечен је славски колач.

СЛАВА У ДЕВИЧУ

Празник светог Јоаникија Девичког свечано је прослављен у манастиру Девич. Због проблема са јединицом која га обезбеђује, епископ Артемије није могао да стигне на време и служи Литургију. Свету Архиепископску Литургију служио је викарни епископ Теодосије уз саслуживање свештенства и јеромонаха из читаве Србије. Велики број верника из скоро свих крајева Србије окупио се у овој метохијској светињи да би се крај кивота светог Јоаникија помолио за спас српског народа. Епископ Артемије презао је славски колач.

ЕПИСКОП АРТЕМИЈЕ ПРОСЛАВИО КРСНУ СЛАВУ СВЕТОГ НИКОЛАЈА МИРЛИКИЈСКОГ

У манастиру Грачаница свечано је прослављен празник св. Николаја. Свети Николај је крсна слава епископа рашко-призренског Артемија. Тим поводом напш гости су били Њихова преосвештенства епископи тимочки Јустин и викарни липљански Теодосије. Света Архијерејска Литургија је служена у манастирском храму који је овом приликом био препун верника. Уз три поменута епископа саслуживали су свештеници и јеромонаси напш и тимочке епархије.

На крају Литургије народу се обратио епископ Јустин, који је честитајући славу епископу Артемију и верницима, рекао да се трпљењем и вером у Бога може сачувати Косово. „За нас је велика срећа овакво окупљање и долазак на Косово. Као што су Немањини сачували Косово, верујем да ћемо и ми сачувати српско Косово“, рекао је епископ Јустин.

Око поднева почеле су да се окушљају званице: представници српских институција у Грачаници, дипломатски представници земаља које нису признале независност Косова и Метохије и представници снага КФОР-а које обезбеђују напш манастире. Сви они су присуствовали обреду резања славског колача који су извршили епископи Јустин и Теодосије. Обраћајући се присутнима, епископ Теодосије је честитао крсну славу епископу Артемију пожелевши му да је још

дуго година слави. После тога је за све присутне припремљена трпеза љубави.

Другог дана славе, већ по традицији, епископ Артемије дочекује своје свештенство и монаштво. Окупили су се свештеници из свих наших намесништва и монаштво из скоро свих манастира напш епархије, а дошла су и духовна чеда епископа Артемија из других епархија.

Не желећи да своја духовна чеда остави без духовне хране, епископ Артемије је одржао беседу, подсетивши нас на милосрђе светог Николаја које је он показивао и за време свог боравка на земљи и из Царства Небеског. Ђумачећи овај скуп као дар светог Николаја, а дарове које је примио као дарове светог Николаја донешене нашим рукама, епископ Артемије је свима пожеleo да нам свети Николај буде брзи помоћник у невољама у нашем животној мору.

У име свештенства и монаштва епископу Артемију славу је честитао протосинђел Симеон, настојатељ манастира Бањске. Подсетивши на ревност за чистоту вере светог Николаја, пожеleo је владики да му свети Николај буде помоћник, укрешитељ, водитељ и путеводитељ у овом животу на многаја лета.

Јеромонах Варнава

Технички уредник:

Војислав Јовичић

Тираж: 1000 примерака

Часопис излази четири пута годишње.

Дозвољено је прештампавање чланака

уз обавезно цитирање.

Штампа:

Флеш, Земун

СР-Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222(497.11)

Свети Кнез Лазар / главни и одговорни уредник:
Војислав Јовичић. - Год. 16, бр. 1-2 (61-62) (2008).
Призрен: Епархија рашкопризренска и косовскометохијска,
2008 - (Земун: Флеш). - 25 стр

Четири пута годишње

ISSN 0354-3927

COBISS.SR-ID 22568972

лична библиотека
арх. Науа